

maar aan een venijnigen knauw van zijn poney, die rebelscher is dan ooit.

* * *

Tegen den avond slenterde Leen, het roer over den schouder, naar zijn post, waar hij gedurende den nacht de wacht moest betrekken.

Er viel een zachte regen, en de lange Leen keek droevig voor zich uit.

Hij dacht aan Trijntje zijn vrouw en aan zijn hond en aan zijn schapen en aan den Egelschen wolkoopman, die misschien in dat kamp ginds zat opgesloten, en aan de smakelijke pap, die hij thuis elken avond volop kreeg.

Hij tastte weer naar zijn mageren hals en slofte zwijgend verder, totdat hij zijn post, een kleinen heuvel, met een paar mimosastruiken beplant, had bereikt.

Het Engelsche Kamp dook weg in de duisternis, want de avond viel snel, maar duidelijk vernam hij de Engelsche hoornsignalen.

In de richting van het kamp lag een klein bosch, en op dit bosch hield Leen reeds eenige oogenblikken zijn oogen gevestigd, want hij meende er een verdacht geluid te hebben gehoord.

Hij nam het geweer in de hand en legde aan, maar zijn hand beefde, en het liep hem ijskoud over den rug, toen plotseling een vreeselijke gedaante met uitgespreide armen uit het bosch op hem afstoot.

Zijn geweer weg te werpen, was zijn éérste werk, en zijn tweede werk was, om hals over kop de vlucht te nemen. Hij had nooit zoo hard geloopt.

„Wat is er gebeurd?” vroegen de verwonderde Boeren, toen hij hijgend binnen kwam stormen.

„Waar is je geweer?” vroeg Barend, de zoon van Lodewijk Jansen.

„Een monsterachtig Engelsch gedrocht, een helsche machine zat mij op de hielen. Lacht niet, menschen, want het was vreeselijk!”

„Hoe zag het ding er uit?” vroeg Herman.

„Ik weet het niet; het had de armen uitgespreid, om mij de keel toe te knijpen,” zeide Leen, en hij greep krampachtig naar zijn hals.

Metéén werd echter aan de voordeur gekrapt.

„Daar heb je 't al!” riep Leen Blok, bleek van schrik, maar Barend Jansen stapte bedaard naar de voordeur. Hij wierp de bovendeur open, en een makke struisvogel, die hier thuis behoorde, strekte den lompen kop over de onderdeur nieuwsgierig naar binnen.

„Hier is de helsche machine!” riep Barend.

De jonge Boeren schaterlachten.

„Ik zal 't aan jouw vrouw vertellen,” plaagde Herman Hoogerhuis.

„Als de Engelschen je te pakken krijgen, dan hangen ze jou op aan je mageren hals,” schertste Arie.

„Och wat,” zeide Barend Jansen met een ernstig gelaat: „de Engelschen zullen hem voor een slingeraap aanzien, en hem opzenden naar den dierentuin te Londen, wat ik je zeg.”

Maar Leen liet ze praten, en toen hij op zijn verhaal was gekomen, stak hij doodbedaard een pijp tabak aan.

„Voor je vaderland dood te gaan,” zeide hij: „dat is het eiereten niet, maar je leven voor het vaderland te sparen, dat is het ware.”

En hij blies weltevreden dikke rookwolken uit.

Maar deze heerlijkheid duurde niet lang.

De snelle hoefslag werd vernomen van een paard dat vlak voor „den vroolijken Olifant” stopte.

Een oogenblik later werd bij het schijnsel der walmende vetkaarsen het zwaargebaarde gelaat van den veldkornet ¹⁾ zichtbaar.

„Leen Blok!” riep hij.

De geroepene stond langzaam op.

„Wat is 't oom?”

„Je hebt je post lafhartig verlaten, en hier is je geweer. Je deugt niet voor veldwacht; morgen vroeg ga je mee aan de loopgraven werken. Maak geen praatjes — je post bij den heuvel is reeds door een flinker man bezet!”

En zonder het antwoord van den aangesprokene af te wachten, maakte de veldkornet rechtsomkeert.

Toen stak Leen diep verslagen zijn pijp in den zak.

¹⁾ Boerenofficier.

XV. TER DOOD VEROORDEELD.

't Is de laatste dagen stil geweest in het kamp der Engelschen. Ze hebben hun vuren zoo goed als geheel gestaakt.

't Is immers een nuttelooze kruitverspilling, want de Boeren zijn in hun loopgraven en achter hun muren voortreffelijk gedeckt. En bovendien, wanneer de Engelschen schieten, dan moeten zij zich zelve bloot geven, en op het kleine kerkhof, achter in het kamp, ligt reeds menig dapper Engelsch soldaat begraven, wiens jeugdijg leven door een onverhoedschen kogel werd afgesneden.

Had men kanonnen, dan was 't iets anders. Dan zou men eenvoudig het dorp platschieten, en de sterkten der Boeren met granaten overstelpen. Maar die kanonnen worden gemist.

Is dit echter zoo erg? De ijzeren gordel, waarin de Boeren het kamp hebben besloten, zal gauw genoeg als spinrag uiteenscheuren.

't Is veertien dagen geleden, dat een spion door de linie der Boeren is heengeslopen, en in het kamp het verblijdende bericht bracht, dat generaal Colley, een der kundigste hoofdofficieren, met een flinke troepenmacht in ijlmarschen naar de Transvaal oprukt. De generaal had gezegd, dat hij de Boeren zooveel mogelijk zou sparen, maar indien zij het waagden, hem den doortocht door de passen van het Drakensgebergte te versperren, dan zouden zijn zware kanonnen er een onbarmhartige bres doorheen schieten.

Generaal Colley zal helpen; er is geen twijfel aan, al vertraagt zijn komst.

Want zijn komst is vertraagd; dat is waar. Hij had volgens de mededeeling van zijn spion reeds hier kunnen zijn, ja eigenlijk al hier moeten zijn. Maar de hooggezwollen rivieren zullen hem en zijn troepen hebben opgehouden.

Wel zeker, waarom niet?

Arie begrijpt het niet. Een schietend kamp kan hij verstaan, maar een zwijgend kamp is hem een raadsel.

Zijn nieuwsgierigheid wordt geprikkeld, en op zekeren morgen gaat hij op kondschap uit. Hij sluipt met de noodige voorzichtigheid, het geweer in de hand, het golvende terrein door, maakt een grooten boog en komt tegenover den achterkant van het kamp uit.

Met den buik plat op den grond, heeft hij zich op een tamelijk hoogen heuvel neergeveld.

Hij heeft van uit dezen observatiepost een duidelijk gezicht op het kamp. Trouwens, hij is er niet ver van verwijderd.

Hij ziet de aarden wallen, die het kamp omringen, de zandzakken, waarmee ze zijn verzwaard en verhoogd, de eenvoudige tenten der soldaten en de grootere der officieren. Hij ziet het golven van het witte linnen der tenten in den frisschen morgenwind, het blinken van het staal der in rotten geplaatste geweren en den eentonigen stap van den schildwacht.

Maar dat een der officieren hem door den verreijker heeft bespied, en dat reeds een tiental soldaten, door het struikgewas gedekt, snel en behoedzaam naderen, neen, dat ziet hij niet.

Als hij den blik maar één oogenblik links laat gaan, dan zal hij den dans misschien nog ontspringen, maar hij doet het niet. Hij vergeet de voorzichtigheid: zijn oog is bekoord door het voor hem ongewone, militaire schouwspel, daar vóór hem.

Doch nu merkt hij onraad — hij grijpt naar het geweer.

't Is te laat.

De sergeant heeft er zijn grooten voet op gezet, en zes, tien handen grijpen den jongen.

Hij verweert zich wanhopig. Hij rukt, schopt en trapt, maar de sergeant, een ware reus, zegt heel bedaard: „Houd je maar koest, ventje, anders zal je een mulpeer van mij hebben, die je lang zal heugen.”

Dat begrijpt Arie ook en hij geeft het op.

Hij zit in de knip.

„Rechtsomkeert, marsch!” beveelt de sergeant. „Vlug! Anders krijgen we de Boeren nog op ons lijf!”

„Als dat eens waar was!” denkt Arie. „Als Barend Jansen het bijvoorbeeld eens wist! Hij zou zich liever dood vechten, dan mij in de handen der Engelschen te laten!”

Helaas, hij ziet niemand.

Als hij eens begon te roepen — reeds begint hij uit alle macht te roepen.

„Stop hem een prop in den mond!” beveelt de sergeant.

't Is reeds gebeurd; Arie doet geen kik meer. En de Boeren komen niet opdagen.

Binnen een paar minuten zijn de Engelschen met hun gevangene nu binnen het kamp, en de prop wordt den jongen uit den mond genomen.

De sergeant brengt hem bij den kolonel, die voor zijn tent op en neder wandelt.

„Zóó,” zegt de kolonel op monteren toon tot den sergeant: „heb je daar den jongen, dien ik op den heuvel ontdekte? Ik zie het al, 't is dezelfde.”

En zich tot Arie wendend, gaat hij voort: „Ik heb jou den tijd gegund, om ons kamp op je gemak op te nemen, maar de ééne dienst is de andere waard. Vertel mij nu eens, hoeveel Boeren hier in den omtrek liggen?”

„Dat zeg ik niet, kolonel,” antwoordt de aangesprokene, die van den eersten schrik is bekomen.

„Zóó — zeg je dat niet? Waarom zeg je dat niet?”

„Omdat ik geen spion ben van de Engelschen.”

„Hoe oud ben je? Vijftien jaar?”

„Ik ben er dertien, kolonel.”

„Zoo — dertien jaar. Je bent vrijpostig genoeg voor je leeftijd, maar met dezen stok kan ik er de vrijpostigheid wel uitranselen.”

Er volgde een kleine pauze, en Arie liet den blik onderzoekend over den omtrek gaan.

In twee, drie sprongen kon hij boven op de zandzakken en over den muur zijn. Dáár, tien passen achter den kolonel, was een heele mooie kans.

„Ge weet, dat de Engelsche regeering het wettige gezag ver- tegenwoordigt in dit land,” begon de kolonel opnieuw.

„Zóó,” zeide Arie, die nieuwen moed schepte om te ontsnappen, op kordaten toon: „ik wist het heusch niet.”

„Dan weet je 't nu.”

„Dank u,” zei de jongen gelaten.

„En gij zult den eed der getrouwdeheid afleggen.”

„Aan wien?” vroeg Arie.

„Aan Hare Majesteit onze geëerbiedigde Koningin.”

„Daar heb ik geen zin in.”

„Waarom niet?”

„Omdat zij mijn Koningin niet is. Zij regeert over Engeland maar niet over de Transvaal.”

„Zij regeert wel over de Transvaal, en gij zult zweren,” zeide de kolonel toornig.

Hij nam een der in roten staande geweren en ging voort: „Ken jij dit geweer?”

„Ik denk, dat het een Engelsch geweer is,” zeide Arie. „Bij Bronkhorstspuit hebben onze Boeren ze bij hoopen veroverd.”

De kolonel fronste de wenkbrauwen.

„'t Is een rebellengeweer; men schiet er de rebellen mee dood, jou muitende natie bijvoorbeeld, begrepen?”

„Wij zijn geen rebellen, kolonel,” antwoordde de jongen, terwijl het bloed hem in de wangen schoot.

„Geen rebellen — zóó!” hernam de kolonel, met een spotlach. „'t Is een mooi zoodje, jouw natie, dat, beloof ik je...”

„De rebellen zitten in een anderen hoek,” zeide Arie met groote vrijmoedigheid.

„In welken hoek dan?”

„In den Engelschen hoek, kolonel. De Engelschen zijn de rebellen, want zij vechten tegen het wettig gezag.”

„Heb ik het niet gezegd,” riep de kolonel, zich tot de officieren wendend, die zich allengs om de groep hadden geschaard: „heb ik het niet gezegd, dat hij vrij brutaal is voor zijn leeftijd? Hij is het echte type der tegenwoordige Boeren. Ze zijn te zacht behandeld, veel te zacht. Ondank is 's werelds loon; dat blijkt opnieuw.”

Een huzaar wandelde, de handen in de broekzakken, een liedje neuriënd, voorbij.

Hij bleef op eenigen afstand van de groep even staan, keek naar den jongen en ging verder. Maar hij kwam terug en bleef weer staan kijken. Het gesprek trok blijkbaar zijn aandacht.

Toen sloeg hij met de hand aan de muts en zeide: „Met uw verlof, kolonel, ik ken dien jongen.”

Nu eerst lette Arie op den huzaar, maar als op dit oogenblik het kruithuis daar vóór hem in de lucht was gevlogen, had hij niet harder kunnen schrikken. Want die huzaar, die daar met uitgestreken arm en onverbiddelijken blik naar hem wees, was voor hem geen onbekende.

Plotseling deed hij een sprong om te vluchten, maar de sergeant strekte zijn been uit, en hij struikelde. De poging, om te ontsnappen, was mislukt, en de huzaar riep: „Houd hem vast! Hij is een moordenaar!”

Aller oogen vestigden zich met een mengeling van toorn en nieuwsgierigheid op den jongen, wien de laatste druppel bloed uit het gelaat was geweken.

„Hij heeft mijn wachtmeester als een sluipmoordenaar doodgeschoten, kolonel!” zeide de huzaar met nadruk.

Hij wendde zich weer tot den huzaar. „John Doscey?” vroeg de kolonel in groote verbazing.

„Dezelfde, kolonel.”

Er volgde een korte maar vreeselijke pauze.

De toeschouwers keken beurtelings naar den kolonel en naar den jongen.

„Wat heb je op die beschuldiging te antwoorden?” vroeg de kolonel.

Had Arie nu de waarheid, de volle waarheid gezegd, de zaak ware anders geloopen, maar hij deed het niet. Hij wilde zich redden door een leugen, maar juist die leugen stortte hem in een groot en verschrikkelijk ongeluk.

„Ik heb geen wachtmeester doodgeschoten, kolonel.”

„Hij heeft het wel gedaan,” hield de huzaar vol.

„Spreek de waarheid, jongen!” vermaande de kolonel.

„Dat doe ik,” antwoordde Arie.

„Hoe heeft het zich toegedragen?” vorschte de kolonel.

De huzaar verhaalde, met eenige onwaarheden er tusschen, hoe de zaak zich had toegedragen.

„En wat heb je daarop te antwoorden?” vroeg de kolonel.

„Niemandal,” zei Arie, die nu wel genoodzaakt was, op den ingeslagen weg te volharden: „niemandal, kolonel. 't Is gelogen; 't is alles gelogen.”

De officier wist inderdaad niet, wat hij er van denken moest.

„Heb je getuigen?”

„Neen,” antwoordde de aangesprokene; „op 't laatst kreeg de jongen hulp van een ouden Kaffer die uit het struikgewas kwam toeschieten. Maar al hadden wij dien Kaffer hier, hij zou den moordenaar toch wel niet verraden.”

De geheele beschuldiging scheen op losse schroeven te raken, maar nu trad de reusachtige sergeant naar voren.

„Ik heb een karabijn bij dien jongen gevonden — zou die karabijn geen getuige kunnen zijn?”

„Wat,” riep de huzaar in de grootste opwinding: „heb je een karabijn bij den jongen gevonden?”

„Kolonel,” ging hij op bedaarder toon voort: „de karabijn van den wachtmeester was door hem zelf eenige weken voor zijn dood met de voorletters van zijn naam: J. D. geteekend. Vlak voor aan de kolf; met kleine letters. Als deze karabijn met die letters is geteekend, dan is hij van den wachtmeester geweest, en hebben wij geen getuigen meer van noode....”

„Neen,” zeide de kolonel langzaam: „dan hebben wij geen getuigen meer van noode ”

Hij nam zelf den karabijn in de hand.

Onder de toeschouwers heerschte groote spanning, maar het werd den armen jongen zwart voor de oogen.

„Vermoedelijk was de karabijn van den wachtmeester de mooiste van de twee, die ik veroverde,” denkt hij bij zichzelve; en dien heb ik gehouden.”

„Ik heb het al,” zei de kolonel; „hier in den hoek.”

Hij rukte Arie aan den mouw van zijn wambuis.

„Kijk, jongen!” zeide hij op gestrengen toon.

Arie keek. Hij zag de twee kleine lettertjes J. D. Ze stonden daar zoo fijn, zoo nietig, zoo onschuldig, maar ze werden voor zijn verbijsterden blik tot groote, vlammeende letters, die zijn doodvonnis onderteekenden.

Nu bezweek zijn moed.

„Kolonel,” zeide hij: „ik zal de waarheid zeggen; de volle waarheid.”

Dat was ook zijn voornemen, doch thans was het te laat.

Hij had zoo even gelogen — waarom zou hij niet nogmaals een leugen doen?

„Hangt hem op!” werd er geroepen.

Hij voelde een stomp in de zijde, in den rug, maar dit prikkelde plotseling het fiere, Afrikaansche bloed, dat zich zelfs voor de poorten des doods niet verloochenen kon, en hij riep met flikkerende oogen: „Lafaards! Ge beeft voor den kogel der Boeren en mishandelt een weerloos mensch!”

„Stilte!” beval de kolonel met luide stem, en zich tot een in de nabijheid staanden korporaal wendende, ging hij voort: „Korporaal! breng den gevangene naar het cachot! En laat hem niet ontsnappen; ge staat met je leven voor hem in!”

De groep verdeelde zich; slechts de kolonel en een luitenant bleven over.

„Die jongen heeft den strop verdiend,” zei de luitenant.

„Dat heeft hij,” hernam de kolonel: „maar hij is nog erg jong; we zullen hem den kogel geven.”

Het cachot, het voorste gedeelte der houten loods of barak, bestond uit een klein vertrek met twee raampjes; aan weerskan-ten één. Door een houten wand werd het afgescheiden van de overige ruimte, die tot bergplaats diende.

In dit cachot werd Arie gebracht.

Als verpletterd zette hij zich neder op de breede, harde bank, die tegen de houten beschutting was aangetimmerd, maar

de onrust, de gejaagdheid dreef hem na een wijle weer op.

Allerlei wanhopige plannen doorkruisten zijn brein. Als hij eens probeerde, de deur met een sterken stoot uit haar hengsels te duwen! De korporaal zou zeker toe komen schieten, maar hij zou den Engelschman het onderste boven loopen, en snel over den kampwal zien heen te komen....

Hij onderzocht de deur, maar ze zat te stevig; hier bood zich geen kans van ontkoming.

Nu liet hij den blik gaan over het raam rechts. De ruiten kon hij er wel uitslaan, de dunne spijlen eveneens, doch dat zou niet baten, want het geraas zou de wacht in 't geweer roepen, alvorens hij er uit was. Het heele raam moest er ineens uit, doch dat was voor hem onmogelijk te doen.

Hij wendde zich naar het linker raam; hier zag hij den korporaal, en was er dus nog minder kans om te ontsnappen.

Moedeloos ging hij weer zitten, tot zijn oog zich naar boven richtte, naar de lage zoldering. Hij sprong op de uit eenige ruwe planken getimmerde tafel, die dicht voor de bank stond, en kon er thans goed bij reiken. Hij probeerde een plank uit haar spijkers te lichten, door met het hoofd en met kracht er van onder tegen aan te stooten. Doch de plank gaf niets mee, en tot overmaat van ramp verscheen de lange, reeds grijzende baard van den korporaal in het raampje.

„Maak toch zoo'n heidensch leyen niet!” zeide hij. „Er uit kom je toch niet, zoo zeker als ik Jack Milkens heet.”

Dat begreep de arme jongen nu ook.

Nogmaals zette hij zich neder, en de angst begon hem te schudden; de angst voor den dood en de angst voor het gericht aan gene zijde van het graf.

Vrees, schrik, vertwijfeling grepen hem aan. Hij kon het op de harde bank niet meer uithouden, en liep als een wanhopige, de handen wringend, op en neer.

Hij zou ter dood worden veroordeeld — er was geen twijfel aan....

Hij werd uit zijn sombere bepeinzingen gewekt door een druk gepraat aan de deur; de sleutel knarste in het slot.

„Nu komt mijn doodvonnis,” dacht hij bij zich zelve, maar hij vergiste zich. Een gewoon soldaat plaatste een stuk droog brood, met een kan water er naast, op de tafel en ging weer zwijgend heen.

Maar Arie raakte het brood niet aan — hoe kon hij denken aan eten en drinken bij het gezicht van den dood?

Het was tegen den avond, dat er weer aan de deur werd gedraaid, en een onderofficier met eenige militairen traden binnen.

„Die brengen mijn doodvonnis,” dacht de jongen, en dezen keer vergiste hij zich niet.

Met het hoofd in de handen gestut, hoorde hij het vonnis aan, dat de onderofficier voorlas.

Als verzachtende omstandigheid was in dit vonnis zijn jonge leeftijd in aanmerking genomen, en in plaats van tot den strop was hij tot den kogel veroordeeld.

Maar strop of kogel — het kwam op hetzelfde neer.

„Wanneer wordt het vonnis voltrokken?” vroeg de ongelukkige met klanklooze stem.

„Overmorgen vroeg zeven uur,” antwoordde de onderofficier; „hebt ge nog een bijzonderen wensch?”

De jongen schudde het hoofd.

De onderofficier en de militairen verwijderden zich, en het slot knarste in zijn veeren.

Het werd avond; het werd nacht. Het gegons en rumoer in het kamp verstomde, en duidelijk werd de regelmatige voetstap van den schildwacht gehoord. Fluisterend streek de nachtwind door een viertal boomen, midden in het kamp, en het licht der maan viel vriendelijk door het kleine raampje in Arie's cel.

Hij strekte zich uit op de harde breede bank maar kon niet slapen. De liefelijke herinneringen uit het verleden gingen als visioenen aan zijn geest voorbij, en staarden hem aan met groote, weemoedige oogen.

Hoe schoon en liefelijk had zich het leven voor hem uitgebreid — waarlijk als een lange, lachende zomerdag — en nu zou de korte knal van een Engelsch geweer er een snel en verschrikkelijk einde aan maken....

Rusteloos wierp hij zich als een door zware koortsen gefels-terde van den eenen kant op de andere. Het was een bange, vreeselijke nacht, maar plotseling sprong hij op — zou er niet een plank los te wrikken zijn van het houten beschoot? De uitgebluschte vonk der hoop begon opnieuw te gloren, en bij het schijnsel van het maanlicht onderzocht hij de planken één voor één. Maar er was geen verwrikken aan, en zich nederzettend op de bank, legde hij het hoofd op de tafel en snikte als een kind.

Snikkend vielen de oogen dicht. En de vriendelijke engel des

slaaps kwam, en weefde over het vreeselijk heden met barmhartige hand een dichten sluier, en voerde den armen jongen op de vleugels van gouden droomen terug naar „Vredenoord,” en hij ging weer met zijn grootvader kijken naar het scheren der schapen en met oom Jan en Columbus ging hij ter jacht, en met de blinde Lena, zijn zuster, wandelde hij weer door den bloementuin....

* * *

Door het knallen van een paar geweschoten werd Arie uit zijn slaap gewekt.

Verwonderd liet hij zijn blikken gaan over de ruwe tafel en de houten muren.

Het was reeds diep in den morgen; de stralen der morgenzon vielen schuins door het rechter raampje.

Voor het andere raam bewoog zich de helm van een Engelschen militair, en die helm riep den jongen tot het heden terug.

Maar de slaap had hem toch gesterkt. Hij zette zich neder aan de tafel en at van het harde brood en dronk van het water en verkwikte zich.

Het geweervuur werd levendiger. Daar tusschen hoorde hij het geloei der slachtbeesten uit de stallingen, die achter in het kamp waren getimmerd.

In zijn gedachten zag hij de Boeren, door een muur, een boom, een klipsteen of een heuvelrand gedekt, mikken op de gehate roode uniformen.

Hoe benijdde hij hun lot.

Hij tikte aan het raam.

„Hoe laat is het?” vroeg hij den schildwacht.

„Negen uur” antwoordde de schildwacht.

Den korporaal met den langen, grijzenden baard zag Arie niet. Hij zette zich aan de tafel en nam het Bijbeltje, dat de onderofficier er gisteren avond had neergelegd. Maar ofschoon hij tamelijk goed Engelsch kon verstaan en spreken, Engelsch lezen was voor hem zeer moeilijk.

Hij legde het boek zuchtend neer.

„Schildwacht,” riep hij: „kan ik niet een vel wit papier krijgen en pen en inkt?”

„Waarom?” klonk de stuursche wedervraag.

„Om afscheid te nemen van mijn familie.”

Arie kreeg een vel papier, maar inplaats van pen en inkt ontving hij een potlood.

Nu ging hij afscheid nemen. En hij schreef het volgende:

„Geliefde Grootvader en Grootmoeder, Oom Jan en Lena!

Als gij dezen brief ontvangt, lig ik al lang onder de harde klippen begraven. Ik ben gistermorgen onverwacht door de Engelschen overrompeld en gevangen genomen. Hier in het Engelsche kamp is een huzaar, die mij beschuldigt van sluipmoord. Gijlieden weet, dat ik den wachtmeester in een eerlijk gevecht heb doodgeschoten, maar hij zegt, dat ik het door een sluipmoord heb gedaan. Ik heb in het eerst voor den kolonel gelogen, om mij te redden, en nu is die leugen mijn ongeluk geworden. Nu hebben zij mij ter dood veroordeeld, en morgen vroeg word ik doodgeschoten. Maar ik ben onschuldig veroordeeld, Grootvader. Ach deze brief zal u groote smart veroorzaken, en ik ben ook diep bedroefd. Gisteravond en vannacht was ik half razend van wanhoop, maar nu ben ik veel kalmer. Ik ben echter diep bedroefd. Doch ik wil niet hebben, dat de Roodbaatjes mij morgen vroeg blinddoeken. Ik wil den loop der geweren zien, en dan wil ik roepen: Voor vrijheid en recht! Nu zien we elkander nooit weer, geliefde Grootouders, en dat is hard. In mijn gedachten zeg ik u hartelijk vaarwel, en kus ik jou, lieve Lena, en vergeef het je ongelukkigen broeder, dat hij je zoo dikwijls plaagde. Jij moet mijn portemonnaie houden, Lena, als een gedachtenis, en geef ook een herinnering aan Daniël, mijn vroegeren speelkameraad, die nu in de Oranje-Vrijstaat is. De oude Columbus en Herman moeten ook een herinnering hebben. Ach, het is toch een vreeselijk ding, weerloos voor den tromp van het geladen geweer te worden gezet! Ik kan u niet zeggen, hoe neergedrukt en bedroefd ik ben. Ik bid veel, dat Jezus mijne zonden moge vergeven en mij genadig moge zijn, en dat ik in den hemel moge komen. Ik zit nu al twee uren aan dezen brief te schrijven. Iederen keer verwarren zich mijn gedachten, en moet ik opnieuw beginnen te denken. Lieve Grootouders! Ik zal dezen brief nu eindigen. De zon is de middaghoogte reeds gepasseerd. Ik heb den schildwacht mijn zakgeld beloofd, als hij er voor zorgt, dat deze brief op zijn bestemming komt. Ik sterf onschuldig en voor de vrijheid van ons volk. Nu wil ik eindigen, en ik wil ook nog een brief aan mijn geliefde ouders schrijven. Ik dank jullie har-

telijk voor al de liefde, die ik heb genoten, en nu zeg ik jullie allen goeden nacht! Goeden nacht! Dat wij elkander eens allen in het Vaderhuis boven mogen wederzien, dat hoop ik, en zoo blijf ik uw liefhebbende, ter dood veroordeelde **ARIE.**"

Een soldaat kwam, en bracht, even als gisteren, brood en water. De jongen keek echter niet op, en hij begon den brief aan zijn ouders te schrijven. Maar zijn gedachten verwarden zich al meer, en de letters dansten voor zijn oogen.

Hij legde het potlood neer; het vreeselijke van zijn toestand overstelpte hem.

Ach, het leven is zoet voor een jeugdig hart, en nooit is het zoeter dan aan den rand van het graf!

Vóór de harde bank, daar knielde hij neder; daar riep hij tot God om erbarming.

Dan sprong hij weer op, even als gisteren avond, en de wanhoop pakte hem.

Angst, vertwijfeling, droefheid, verlatenheid, het stormde beurtelings door zijn ziel, doch eindelijk legden zich de hooggaande golven.

De avondzon wierp haar stralen door het linker venstertje. Hij stond op, en staarde weemoedig in die wegstervende stralen. Hij zag immers die avondzon voor den laatsten keer....

Hij zette zich op de harde bank, stutte het hoofd tusschen de handen en bad stil tot God.

De korporaal kwam en verving den schildwacht bij de gevangenis.

De zon ging onder; de schemering viel. En het werd donker in Arie's cel.

Een soldaat naderde en bracht een brandend olielampje.

Het was een gunst, die werd toegestaan, omdat het de laatste nacht was van den ter dood veroordeelde.

En Arie zat op de harde bank, het hoofd tusschen de handen gestut, en bad....

XVI. DE ONTSNAPPING.

„Jim, wat beweegt zich daar tusschen 't struikgewas?" vraagt een der schildwachten, bij de aarden wallen van het Engelsche kamp geposteerd.

„Ik weet het niet,” zegt Jim: „maar we zullen 't gauw weten.”

Beide schildwachten leggen het geweer aan, want voorzichtigheid is altijd goed. Sinds het gevecht van Bronkhorstspruit zijn de Boeren zeer vrijpostig geworden.

't Is een Engelsche huzaar; bij het heldere maanlicht zijn de blinkende knopen duidelijk zichtbaar. Hij loopt recht op het kamp aan.

„Werda!” roept de schildwacht door den stillen avond.

„Goed volk!” antwoordt de uniform.

„Avanceer met het contra-signe!” roept de schildwacht.

„Weet ik van contra-signe? Ik ben ordonnans van generaal Colley en heb belangrijke berichten,” antwoordt de huzaar.

„Zoo,” zegt de schildwacht: „dat verandert.”

„Dat geloof ik ook,” meent de huzaar; „breng mij bij den kommandant!”

De kolonel, die tevens de kommandant is, hoort het gesprek en nadert de groep, terwijl de huzaar aanslaat en zegt:

„Ordonnans van generaal Colley — gewichtige tijdingen!”

Het oog van den kolonel rust met welgevallen op den slanken, kranigen huzaar.

„Geef het rapport!” zegt hij op vriendelijken toon.

„Ik ben het kwijt, kolonel.”

„Kwijt?” vraagt de kolonel verbaasd.

„Ja, kolonel; zoo is het. Het rapport zat wel geborgen tuschen de zolen van mijn linker laars, maar eergisterenavond was ik tot op de huid doornat geworden, en vond een onderkomen bij een Engelschgezinden Boer. Ik legde mij bij den haard, stak de voeten bij het vuur, en terwijl ik sliep, verbrandden de zolen van mijn linker laars — kijk maar!”

Inderdaad heeft hij slechts één laars aan.

De kolonel neemt hem scherper op.

„Weet jij het rapport?”

„Ik ken het van buiten. Maar mag ik niet eerst een brandewijntje hebben, kolonel? Ik heb kou op mijn maag.”

„Hoe luidt het rapport, kerel?” vraagt de kolonel op barschen toon.

„Eén brandewijntje maar — één brandewijntje!” smeekt de huzaar.

De kolonel wendt zich wrevelig tot een tweeden luitenant, die in de nabijheid staat.

„De vent is dronken!” meent de luitenant, de schouders op-
halend.

„Zoo dronken als een kanon,” zegt de kolonel.

Hij roept een onderofficier.

„Breng den vent weg,” beveelt hij: „en sluit hem op, tot hij zijn roes heeft uitgeslapen! Is hij nuchter, dan moet ik hem spreken — marsch!”

„Eén brandewijntje maar — een brandewijntje!” smeekt de huzaar.

Zijn tong begint dubbel te slaan, maar de onderofficier pakt hem stevig bij de kraag en brengt hem weg.

„Korporaal, hier ben ik met een smoordronken ordonnans,” zegt de onderofficier lachend.

„Zoo!” zegt de korporaal, en hij strijkt met waardigheid zijn langen grijzenden baard; „ik heb veel beleefd, maar een smoordronken ordonnans is mij nog nooit voor gekomen.”

„Waar moet ik hem laten?”

„Stop hem in de bergplaats,” antwoordt de korporaal: „hier is de sleutel!”

De dronken ordonnans heeft intusschen een snellen blik geworpen door het raampje, en heeft bij de brandende olielamp een gebukte gestalte zien zitten, in het wambuis van een jongen, met het hoofd tusschen de handen.

Met den sleutel gewapend, leidt de onderofficier den huzaar naar de bergplaats. De korporaal gaat mee, en de onderofficier opent de deur.

„Voorwaarts!” kommandeert hij.

Maar de huzaar wil niet voorwaarts.

„In dat geitenhok wilt ge mij stoppen?” roept hij op hoogen toon. „Mij, een ordonnans van generaal Colley? 't Is een belediging voor de koninklijke uniform, die ik draag.”

„Kom vent, vooruit!” zegt de onderofficier, en wil hem naar binnen duwen.

Maar dat gaat niet zoo gemakkelijk. De dronken huzaar is weerbarstig, en grijpt zich aan den deurpost vast.

„Korporaal,” zegt hij: „jij lijkt mij een verstandiger man dan die domme onderofficier. Smijt mij in het cachot, en ik zal met mij laten sollen als een weerloos lam. Maar in de bergplaats ga ik niet.”

De korporaal wordt graag geprezen, al is het door een dronken huzaar.

„Ik zal er jou inlaten,” zegt hij; „onder voorwaarde, dat je dadelijk gaat slapen.”

„Ik zal geen kik doen.”

„Want je moet weten,” herneemt de korporaal: „dat er nog iemand zit, die ter dood is veroordeeld; morgen vroeg wordt hij doodgeschoten. En het strijdt met mijn begrippen van humaniteit, om zoo iemand overlast te doen, ofschoon naar mijn bescheiden meening alle Boeren den kogel hebben verdiend.”

„Goed gezegd,” meent de dronken huzaar met dubbelslaande tong.

„Hier,” zegt hij: „jij bent een flink kameraad; daar kun je een brandewijntje voor koopen! Sergeant, dit is voor jou — wij willen vrede sluiten!”

Ze krijgen allebei een shilling van den dronken huzaar.

„Geef mij nu maar één brandewijntje — ééntje!” smeekt hij.

De korporaal is mensch genoeg, hem de veldflesch te reiken, en de huzaar doet een flinken slok.

„Nu slaapt hij beter,” zegt de verstandige korporaal tot den sergeant, die al heel verwonderd kijkt.

* * *

De huzaar trad het cachot binnen; hij was met den jongen, die daar voor hem zat, alleen.

Arie hield nog steeds het hoofd in de handen gestut, en soms schokte een zenuwachtige trilling het lichaam.

De huzaar staarde hem eenige oogenblikken zwijgend aan, doch Arie keek niet op.

De dronken huzaar was nooit nuchterder geweest dan op dezen dag. Hij zette den helm af, legde de hand op den schouder van den ter dood veroordeelde en zeide: „Arie!”

Dit ééne woord was genoeg.

Als door een electrischen schok getroffen, vloog de jongen overeind, en staarde in het open gelaat van Herman Hoogerhuis.

„Herman!” riep hij hartstochtelijk: „gij hier?”

„Dat zie je,” antwoordde Herman op bedaarden toon. „Maar houd je nu kalm, want anders ruikt onze korporaal onraad!”

„Hoe ben je hier gekomen, Herman?”

„De Engelschen zijn zoo vriendelijk geweest, mij in dit cachot te stoppen. Ik heb een beetje den dronkenman gespeeld.”

„Hoe kom je aan die huzarenuniform?”

„Barend Jansen heeft onlangs een Engelschen huzaar opgevangen, en ik heb het pak van den huzaar aangetrokken. De zaak is heel eenvoudig.”

„Maar ik begrijp het niet; ik begrijp het niet,” zei de jongen; „waak ik of droom ik?”

En hij wreef zich nadenkend over het voorhoofd.

„Je behoeft het vandaag ook nog niet te begrijpen; daarvoor is later tijd.”

„Wat kom je hier doen, Herman?”

„Kijk, dat is een verstandige vraag,” antwoordde Herman; „ik zal het je vertellen. Heden morgen kwam er een overlooper uit het garnizoen tot ons en die man deed ons opschrikken door de tijding, dat gij waart gevangen genomen en tot den kogel veroordeeld. Barend Jansen zei: „Jongens, Arie zit in de klem, en hij moet er uit. Ik zal er hem uithalen in dit pak,” en hij haalde het huzarenpak uit de kist. Maar de anderen wilden het ook doen, en ik zeide: „Burgers, ge kunt toch niet allen in één pak, en niemand zal het er zoo goed af brengen als ik, omdat ik het Engelsch vlug spreek en niet zoo afschuwelijk radbraak als jullie. Enfin, dat vonden zij ten slotte toch ook, en zodoende ben ik hier gekomen.”

Nu zette de Hollander zich naast Arie neer, en begon hem op fluisterenden toon zijn plan te ontwikkelen. En de jongen luisterde, met oogen, die schitterden van hoop.

Doch toen Herman een poos had gesproken, begon de gloed in Arie's oogen weer te verbleeken.

Hij schudde het hoofd en zeide: „Ik kan er niet op in gaan.”

„Waarom niet?” vroeg Herman verbaasd.

„Omdat ik, door te vluchten, jou op het schavot breng.”

„Zoo?” zeide Herman: „als ge ooit hebt gedwaald, dan is het nu. Ik zal een poosje moeten brommen, en daar is 't mee uit. Ik geef je de verzekering, dat mij geen haar zal worden gekrenkt.” Hij sprak overtuigend, dringend en overreedde Arie.

De jongen gaf toe, en verbeidde met kloppend hart den uitslag van het goed overlegde plan, waarvan dood en leven afhing.

Het was nu ruim tien uur in den avond.

De huzaar schopte tegen de deur.

„Korporaal, doe open!” riep hij.

De lange, grijzende baard verscheen voor het raampje en zeide met waardigheid: „Wat moet je?”

„Ik heb twee gouden souvereins verloren in dit akelig gat — help me zoeken, en je zult een flinke fooi hebben!”

„Dronken lui zijn in den regel royaal,” dacht de menschkundige korporaal, en hij ontsloot de deur. Maar voor de voorzichtigheid sloot hij de deur ook van binnen.

„Flink zoo,” zei de huzaar met dubbelslaande tong, „die rebellen moet je niet te veel vertrouwen!”

„Mijn eer als Engelschman zou op het spel staan,” meende de korporaal; „als die daar ontsnapte.”

En de gestreepte mouw wees naar den ter dood veroordeelde.

Het olielampje werd op de vloer geplaatst, en na eenig zoeken kwamen beide souvereins werkelijk te recht.

Met een voldaan gelaat nam de huzaar de twee goudstukken van den korporaal aan, en met de opmerking: „Hier, ouwe ijzervreter, heb je er één voor je moeite!” gaf hij er één terug.

„Dank je, mijnheer de ordonnans,” zei de korporaal: „dank je!” en hij verliet in de vrolijkste stemming de cel.

Na een poos werd het weer rumoerig in het cachot.

„Ik wil er uit!” brulde de huzaar. „Korporaal, doe open — ik krijg hier de vliegende tering!”

Met de meeste voorkomendheid werd aan dit verzoek voldaan.

„Ik ga een luchtje scheppen,” zei de huzaar.

„Ga je gang,” zei de korporaal zoo vriendelijk mogelijk: „maar maak geen gerucht!”

„Komt hij terug, dan is het goed,” dacht de korporaal, „en komt hij niet terug, dan kan ik verklaren, dat hij nuchter was geworden.”

En de korporaal streek zich welgevallig den langen, grijzenden baard.

De huzaar drentelde onverschillig naar de schildwachten van het kamp, maakte een praatje en zeide tot hen: „Ik zal eens kijken, of de Boeren slapen.”

Hij kroop over den aarden wal en sloop heen.

„De vent is nog dronken, Jim,” zei de eene schildwacht, maar de andere antwoordde niet en neuriede een lied.

De huzaar was intusschen spoedig terug.

„Kijk,” zeide Jim: „zoo dronken is hij toch niet, dat hij zich in den nacht onder de Boeren waagt.”

De huzaar begaf zich naar het cachot, en liet zich weer vrijwillig opsluiten, maar geen half uur later beukte hij met zijn ruiterslaars opnieuw tegen de deur.

Hij was bepaald onrustig. De korporaal opende de deur en liet hem door.

De korporaal vond het echter verdacht, dat de huzaar al weer behoefte had aan frissche lucht.

Was de vent wel dronken? Was het misschien een Boer, die den jongen wilde redden? Zat er niet een sluwe kneep achter?

Terwijl de ordonnans zich verwijderde, kwamen deze gedachten bij den korporaal op.

„Dat zou mooi worden,” zei hij bij zichzelf: „dat ik, een geboren Engelschman, mij door een dommen Boer liet verschalken.”

Hij stak voor de voorzichtigheid een lantaarn aan, en ze omhoog houdend, gluurden zijn kleine oogen door het raampje.

De veroordeelde lag lang uitgestrekt, op de harde bank, maar het gelaat was niet zichtbaar, want het was naar den houten wand gekeerd. En die laatste omstandigheid maakte den voorzichtigen korporaal nog achterdochtiger.

Hij nam den sleutel, opende de deur en lichtte den veroordeelde in het gelaat.

Het was de veroordeelde. Nu was de korporaal gerust.

De huzaar kwam na een poos terug.

„Toe korporaal,” zeide hij: „open het cachot, en laat er mij in; ik ga slapen.”

„Dat zou tijd worden ook,” meende de korporaal, terwijl hij aan zijn wensch voldeed.

Een uur lang bleef het rustig, en de korporaal had juist voor den vijftwintigsten keer zijn gouden souverain uit den linker broekzak in den rechter vice versa overgebracht, toen de huzaar met opgewonden stem schreeuwde: „Korporaal, laat er mij uit! Ik kan hier niet slapen; de muggen bijten me flauw!”

Maar nu raakte het geduld van den korporaal toch uitgeput.

„Ordonnans, dit is nu voor den allerlaatsten keer, dat ik er jou uitlaat, hoor!”

„En blijf als 't u blijft niet lang weg!” riep hij den huzaar nog na.

Maar de huzaar bleef dezen keer langer weg dan daar straks, en de voorzichtige korporaal maakte zich weer ongerust. Doch toen hij, door het raampje kijkend, den veroordeelde nog in de zelfde houding zag liggen als daar straks, was hij volkomen gerustgesteld.

„Al komt de dronken huzaar in 't geheel niet terug, dan is

't nog niets," mompelde de korporaal: „want dan zal ik op mijn woord van eer verklaren, dat ik hem nuchter heb laten gaan."

Hij nam een hartigen teug uit zijn veldflesch en stopte de kleine korte pijp.

Het begon dag te worden. In het kamp kwam leven en beweging, en luide klonk het gekraai der hanen van de boerenerven in den omtrek.

De huzaar was niet terug gekomen, en de korporaal trok het zich niet aan.

Met het geladen geweer op den schouder, naderde thans een luitenant met een piquet infanterie de gevangenis.

De korporaal stond op van een soort ton, waarop hij gezeten had en deed de militaire eerbewijzen.

„De veroordeelde slaapt nog," zeide hij.

„In orde," zei de luitenant: „open de deur!"

De korporaal nam den sleutel, en het slot ging knarsend open.

„Wat knarst dat slot!" zei de luitenant.

„Het is verroest," antwoordde de korporaal; „ik zal het smeren."

Nu trad men de cel binnen.

De jonge Boer lag nog altijd op de harde bank, met het gelaat naar den huten wand.

Hij sliep of scheen te slapen.

„Wek den slaper!" beval de luitenant.

De korporaal naderde den slaper, legde de hand op den schouder van den veroordeelde en riep met plechtige stem: „In naam der Koningin!"

Hij riep zoo hard, dat de veroordeelde het hooren moest.

Hij hoorde het ook.

Hij stond op, en rekte zich heel gemoedelijk uit.

Het wambuis, dat hij aan had, scheen echter wel een dwangbuis te zijn. Het was veel te nauw; het kraakte.

De korporaal stond als versteend te kijken.

„Sakkerloot!" riep hij.

„Sakkerloot!" riep hij nog eens.

„Sakkerloot!" riep hij ten derden male.

„Wat beteekent dat?" vroeg de luitenant met de grootste bevreemding.

De korporaal gaf geen antwoord. Hij staarde Herman Hoogerhuis aan, die zich in Arie's wambuis had gestoken, alsof hij een spook had gezien.

„Is hij de ter dood veroordeelde?” vroeg de luitenant met klimmend ongeduld. „Spreek dan toch, kerel, en sta daar niet te soezen als een oude vrouw!”

De verstandige en vlugge korporaal kon nog geen woorden vinden. Hij plukte aan zijn langen baard, alsof hij hem wou uitrafelen tot spinrag.

„Houd dat wambuis in de gaten,” beval de luitenant: „en den korporaal ook, want ik denk, dat hij aan tijdelijken waanzin lijdt! Ik ga naar den kolonel om nadere instructies.”

Doch thans brak de redestroom los van den korporaal. Hij sloeg zich met de vuist voor het hoofd en riep, den gestreepten mouw uitstrekkend in de richting van Herman Hoogerhuis: „Dat wambuis heeft mij schandelijk bedrogen; schandelijk! Of eigenlijk heeft het huzarenpak mij bedrogen! Of liever het wambuis en het huzarenpak hebben mij bedrogen! Die kerel daar heeft zich in het wambuis van den veroordeelde gestoken, luitenant, en de veroordeelde in zijn huzarenpak. Zoo is de veroordeelde ontsnapt. Op mijn woord van eer, luitenant, zóó is het gebeurd en niet anders.”

„Zóó,” zei de luitenant langzaam: „is dat zóó in zijn werk gegaan?”

En met strengen blik nam hij Herman Hoogerhuis op, die er bij stond, met de onnoozelheid van een pasgeboren kind op het gelaat.

„Ik ben een ongelukkige, een lomperd, een ezel!” huilde de korporaal.

„Dat geloof ik ook,” hernam de officier met hartgrondigen nadruk: „een ezel, een echte! Schei er nu maar uit met je geleuter; je straf zal je niet ontgaan — wanneer is de Boerenjongen ontsnapt?”

„Een paar uur geleden,” steunde de korporaal

„Voorwaarts, kameraden! Ziet hem nog te pakken! Misschien is hij door onze schildwachten nog niet heen kunnen sluipen!” riep de luitenant.

De soldaten stormden weg, om den jongen te vangen, en de korporaal stormde het hardst van allen.

„Loopt maar niet te hard,” riep Herman hem na: „die jongen zit natuurlijk al lang bij de Boeren aan de koffie!”

„Houd jij je mond, tot je gevraagd wordt,” beet de luitenant hem toe:— „ben je ook een Boer?”

„Ik ben een Hollander, luitenant.”

„Zóó — je zult brommen; dat beloof ik je.”

Maar de Hollander scheen zich dat vooruitzicht niet erg aan te trekken.

Hij begon het „Wilhelmus van Nassouwen” te fluiten, en hij deed het werkelijk op verdienstelijke wijze.

Arie was gelukkig ontsnapt.

Het huzarenpak had hem wel wat flodderig om zijn lichaam gehangen, maar hij had de instructies van Herman Hoogerhuis stipt opgevolgd, had de handen in de broekzakken gestoken, en was, ofschoon zijn hart bonsde, alsof het bersten zou, zoo onverschillig mogelijk langs de schildwachten heen gedrenteld, om op het oogenblik, dat een wolk het licht der maan onderschepte, over den wal te klimmen. Toen, buiten het kamp, had hij geloopt als een mensch, wien de dood op de hielen zit, en eerst het krachtige „Werda?” van een bekende stem bracht hem tot staan.

Die stem kwam van achter het struikgewas. Hij liep er recht op aan.

„Goed volk,” riep hij: „goed volk!”

„Ben jij 't, Arie?” riep de stem van zoo even.

„Natuurlijk — wie anders?”

Met een juichkreet sprong Barend Jansen te voorschijn.

Een twaalfstal jonge Boeren sprongen met hem uit den schuilhoek; Columbus was er ook bij.

„Kijk,” zei Barend: „wij hebben hier den geheelen nacht in hinderlaag gelegen voor het geval gij ontsnaptet, en de Roodbaatjes jou na zouden zetten. Wij vreesden reeds, dat het schrandere plan van Herman was mislukt, maar nu komt alles goed.

„Ja, nu komt alles goed,” zeide Arie met bewogen stem, „als Herman het maar niet ontgelden moet.”

„Daarvoor is geen zorg,” meende Barend. „Vandaag zal onze commandant nog een schrijven richten aan den Engelschen kolonel, dat Herman geen haar gekrenkt mag worden. Anders zullen de Engelsche officieren, die in onze handen zijn, het moeten ontgelden.”

De jonge Boeren wenschten Arie hartelijk geluk met zijn ont-

snapping, en Columbus strekte de lange armen vol bewondering omhoog.

„Mijn baassie is zoo glad als de slangen van Zoeloeland” zeide hij: „en geen Roodbaatje kan hem houden.”

Maar Arie schudde het hoofd en zeide: „Nee, ouwe Columbus, dat is niet de knapheid van je baassie. Herman Hoogerhuis heeft mijn leven gered, en God komt al de eere toe.”

„Is het niet zoo, kameraden?” vroeg hij.

„Zoo is het,” antwoordden zij met een ernstig gebaar.

„Nu,” zeide hij: „laten wij dan ook een danklied zingen, hier op deze plek, omdat de almachtige God mij van den dood heeft gered!”

En de jonge Boeren zongen met hun heldere, frissche stemmen door den stillen nacht:

„Prijs den Heer' met blijde galmen;
Gij, mijn ziel, hebt rijke stof!
'k Zal, zoo lang ik leef, mijn Psalmen
Vroolijk wijden aan Zijn lof;
'k Zal, zoo lang ik 't licht geniet,
Hem verhoogen in mijn lied!”

Maar Arie kon niet zingen; zijn gevoel overmande hem. De tranen biggelden over zijn wangen; het waren tranen van dankbaarheid en God heeft die tranen gezien.

* * *

De korporaal had intusschen in geen geringen angst het geheele kamp gealarmeerd.

De schildwachten werden ondervraagd, en hadden ook den laatsten keer den huzaar werkelijk gezien. Hij was op zijn gemak doorgelopen maar niet teruggekomen.

Vermoedelijk had hij zijn vermetelheid met het verlies van zijn vrijheid moeten boeten, en was hij door de Boeren gevangen genomen; dat was hun meening.

Maar de korporaal wist het wel beter, en nooit had hij meer in angst gezeten dan dezen morgen.

Plotseling schoot er een zonderlinge, avontuurlijke gedachte door zijn brein.

„Ik ga hem halen,” zeide hij, en hij klauterde over den wal.

„Wat mankeert dien vent?” riep de schildwacht verwonderd.

„Hij is niet goed bij 't hoofd,” antwoordde de luitenant van het piquet; „laat hem maar!”

Maar de korporaal was ter dege goed bij 't hoofd. Hij rende dwars door het veld op het dorp aan, totdat hij bij een loopgraaf der Boeren bijna was gestruikeld over de beenen van den langen Leen, die zich daar lag te koesteren in de morgenzon.

Met de bliken van den grootsten schrik vloog Leen overeind, en hij scheen ernstige aanstalten te maken om te vluchten.

Maar blijkbaar kwam het Roodbaatje met vredelievende bedoelingen, want hij stak de handen omhoog en zeldé: „Ik heb twintig jaar voor de Engelsche glorie gevochten; nu mag het een ander doen; ik schel er uit.”

Leen Blok verstond echter bijna geen woord Engelsch, en hij keek den Engelschman aan, met groote, onnoozele oogen.

„Verstaat u geen Engelsch?” vroeg de korporaal.

Leen Blok haalde de schouders op, en greep naar zijn langen, mageren hals.

„Een gebrek — in de keel?” vroeg de korporaal met warme belangstelling; „spraakvermogen belemmerd?”

„Ik versta geen Engelsch,” zeldé Leen Blok: „kom ga mee!”

Hij trok den Engelschman aan zijn mouw, en samen gingen zij naar het dorp, naar den „vroolijken Olifant,” waar een gezelschap jonge Boeren, achter het huis, in de met bloeiende rozenstruiken begroeide veranda, dapper zat koffie te drinken. En Arie had juist voor den vijftienden keer het geheele verloop van zijn ernstig avontuur verteld, toen hij ineens met de grootste verbazing riep: „Lieve schepsels! Daar heb je den korporaal, die bij mijn cel de wacht hield.”

Leen en de korporaal traden de veranda binnen.

De korporaal maakte een buiging, sloeg met waardigheid aan en zeldé: „Mijne heeren! Ik wensch u een goeden morgen!”

„Goeien morgen!” zelden de verwonderde Boeren.

„En u, beminnelijke jongeling, reik ik in 't bijzonder de hand,” ging hij voort, zich tot Arie wendend, die thans weer in Boerenkleeding was, „en had die edele Hollander u niet gered, dan had ik het gedaan.”

„Een Engelschman een Boer redden — dat is nog nooit vertoond!” lachte Barend Jansen.

„Pardon, mijnheer, ik ben geen Engelschman,” zei de korporaal met groote waardigheid, en hij streelde met welgevallen zijn langen, grijzenden baard.

„Ik ben geen Engelschman,” ging hij voort met klimmenden nadruk. „Ik zou me schamen, als er door mijn aderen één druppel Engelsch bloed stroomde. Wat ik ben, mijne heeren? Een Ier, een zoon van het Groene Eiland. Wat ik ben? Een vurige voorstander van de Boeren, omdat zij, evenals wij Ieren, vol heldenmoed worstelen voor hun vrijheid. Op mijn woord van eer, op mijn woord van gentleman — ik ben geen Engelschman!”

Onderwijl liet hij zijn blikken gaan over de eenvoudige Boeren, die hem met groote oogen zaten aan te kijken. En met een minzamen glimlach naast hen plaats nemend, ging hij voort: „Is het geoorloofd, mijne heeren?”

Hij vatte een dampend kop koffie en dronk het leeg tot den laatsten druppel.

Toen zeide Barend Jansen: „Roodbaatje, jij kunt praten als een advocaat, en wij kunnen jou niet bijhouden, Roodbaatje. Maar wij zullen jou opsturen naar Heidelberg, naar Oom Paul; die heeft van zulke dingen meer verstand.”

„Goed,” zei de korporaal: „het zal mij hoogst aangenaam zijn, kennis te mogen maken met den hooggeachten President der Zuid-Afrikaansche Republiek. Mijne heeren, deze veelbewogen morgen is een keerpunt in mijn leven.

Hierin sprak onze korporaal inderdaad de waarheid, want hij werd opgezonden naar Heidelberg, en bleef er tot het einde van den oorlog.

Met Herman Hoogerhuis liep het wonder goed af. Nog geen acht dagen later werd hij uitgewisseld tegen een Engelschen officier, en dat de jonge Boeren hem met gejuich ontvingen, is te verstaan.

XVII. BIJ LANG-NEK.

Reusachtige schaduwen strekken zich uit naar boven, naar het blauwe gewelf met zijn tienduizenden sterren.

Die reusachtige schaduwen zijn bergen.

Het zijn de bergen van het Drakensgebergte.

Op één der bergtoppen, dicht bij een „nek” of bergpas, brandt een eenzaam wachtvuur.

Dicht bij het vuur zitten een aantal Boeren. Daar zijn Dirk Kloppers met zijn zoon Jan, Teunis de leeuwenjager en Lode-wijk Jansen.

De flikkerende, grillige vlammen werpen een rossig licht over hun gebruinde en verweerde gelaatstrekken, en in levendige gesprekken snelt de nacht voorbij.

De morgen breekt aan. Van goud en purper schittert de halve horizon en aan den oostelijken hemel legeren zich vlamrende wolken als de herauten van het groote Licht van den dag.

Reeds fonkelen de toppen der bergen, en de duisternis en de roofdieren, die de duisternis liefhebben, vluchten weg in spleten en spelonken.

De Boeren zijn opgestaan van het wachtvuur; de morgenwind speelt om hun slapen.

Lang staren zij naar het Zuiden, naar Natal, in de richting van Bosmans- en Blauwkransrivier, waar voor ruim veertig jaren zooveel onversaagde Boeren, de borst doodelijk getroffen door de assegaai, de hersenpan verbrijzeld door een staalharde knods, bezweken.

Dáár, aan de oevers dier rivieren, slapen zij hun langen slaap.

En dáár, in het Zuid-Oosten, waar de golven der Bloedrivier schitterden in de morgenzon, dáár hebben de Boeren zich gewroken, en de grimmige, verraderlijke Zoeloe's bij duizenden geveld.

Ginds, ver het Zuiden in, ligt Pieter-Maritzburg, de hoofdstad van Natal, door de Boeren gesticht, naar hun aanvoerders genoemd, door de Engelschen genomen.

Pieter-Maritzburg en gansch Natal — 't is door de Engelschen genomen....

En de zonen dier Engelschen liggen vóór de passen van het Drakensgebergte, vóór de poorten der Transvaal....

Daar liggen ze met hun voetvolk, hun paardevolk, hun kanonnen! als de wolf voor de schaapskooi!....

Dáár, vóór de poorten der Transvaal, stuwt Engeland zijn krachten op, en het zal die poorten rammeiën, tot ze bezwijken.

De geheele macht van Engeland, dat zijn gebied uitstrekt in de vier winden des hemels, zal zich hier, vóór deze zwakke poorten legeren, en de macht der Boeren vermalen als in een ijzeren mortier.

Ach, die macht der Boeren, — is ze niet zwak?

Liggen in de verschillende Transvaalsche steden en dorpen geen zes duizend Engelschen (de vrijwilligers medegerekend) in garnizoen?

Die verschillende garnizoenen worden ingesloten door een

burgerwacht van drie honderd Transvalers — is die macht niet veel te klein?

Vijftienhonderd Boeren moeten de passen van het Drakensgebergte houden — is het een wonder, dat generaal Colley zich van een even snelle als besliste zegepraal zeker waant?

Hoe armoedig zijn de Boeren uitgerust!

Geen kanonnen, om de vijandelijke artillerie te weerstaan; geen dokters, om de gewonden en de gekwetsten te verbinden; en als ze hoofd voor hoofd vijftien patronen hebben verschoten, is hun ammunitie totaal uitgeput!

Zwak is de macht der Boeren!

En toch zijn ze sterk — sterker dan de Engelschen, want zij strijden voor hun heiligste goederen, en zij hebben het recht aan hun zijde: het recht en hun God....

Gij grijze Voortrekkers bij het eenzaam wachtvuur, ziet gij het vijandelijke kamp daar in de nabijheid?

Zij wenden reeds den blik naar het Noorden, naar de Boerenlagers.

Dáár ligt het lager van kommandant Weilbach, en daarachter het lager der Middelburgers, en aan de andere zijde het groote, uit driehonderddertig ossenwagens bestaande lager van den kommandant-generaal Piet Joubert, en verder het Westen in kronkelt de rook omhoog uit het kamp der Oranje-Vrijstaters.

Met welgevallen rust het oog der Boeren op dit lager, want de Oranje-Vrijstaat heeft strikt genomen met de Transvaal niets te maken, maar het broederbloed heeft gesproken, en drie honderd dappere mannen hebben hun vlugste paarden gezadeld en hebben gezegd: „Wij willen met de Transvalers overwinnen of sterven!”

Hoor, wat M. Uijs, pas uit den Oranje-Vrijstaat gekomen, dezer dagen, op een open ossenwagen geklommen, tot de vergaderde Boeren heeft gesproken.¹⁾

„Mijne broeders,” heeft hij gezegd in zijne eenvoudige, harte-lijke taal: „mijne broeders, ik behoef u niet veel uitleg te geven, wie ik ben. Een mijner familieleden sneuvelde in Natal, de andere is bij u. Ik ben gezonden niet door onze Regeering maar door het volk van ons district, en alleen, om van u te komen hooren,

¹⁾ „Geschiedenis van den Vrijheidsoorlog” door Kommandant J. D. Weilbach en C. N. J. du Plessis.

wat gij van ons wilt, en wat wij voor u doen kunnen, en verder om u aan te kondigen, wat wij voor u willen doen. Wij hebben acht dagen geleden eenige bijeenkomsten gehouden, en besluiten genomen, om memories, die talrijk geteekend zijn, op te zenden naar onzen Volksraad, die nu een buitengewone zitting houdt. Wij hebben verder op die bijeenkomsten eendrachtelijk en vast besloten, u te hulp te komen.

Gij moet u niet bekommeren, dat mogelijk onze President het niet zal toelaten. Ik geef u mijn woord. Of onze Regeering wil of niet, wij zullen toch komen. Wij hebben reeds vóór de zitting met de raadsleden geraadpleegd, en ik kan u verzekeren, dat de groote meerderheid er reeds voor was, om u, onze broeders, te komen helpen. Broeders, wij zijn zwak; wij zijn nietsbeduidend tegen dien John Bull, maar wij zullen komen, zooals een Abraham met geloof is gekomen, om zijn zoon te offeren. God zal het voorzien. Hij is de Almachtige. Hij zal ons helpen. Verder, broeders, wil ik u raden, om te volharden als mannen van geloof en dapperheid. Staat vast op uwe zaak, want die is rechtvaardig! Gij vecht en sterft als mannen voor uw vrijheid. Wij zijn voor de vrijheid van ons en voor de vrijheid van u, want die is u ontsolen.

„Broeders, wij zullen uw bloedig spoor volgen, en wij zullen met u strijden en met u sterven. Gij kunt u wel voorstellen, hoe onze harten branden, wanneer wij in onze huizen de onbarmhartige kanonnen op u hooren losdonderen, en dan daarbij bedenken, waarom op u zoo wordt geschoten; om uw wettig eigendom! Broeders, uw volk is ons volk, en uw God is onze God! Houdt uw zaak nog veertien dagen vast, en gij zult ons bij honderden hier zien, om u te helpen. Wij zijn reeds bezig, de kogels te gieten en de geweren uit te wasschen. Ik vermoed, dat het gansche Afrikaansche volk nu zal samen werken, om uwe zaak te steunen, en om een geheel vrij volk te worden. Geloof mij, de Vrijstaat, Natal en de Kaapkolonie staan op voor uwe zaak! Ik meen en geloof, dat deze plaats is die plaats, welke God van eeuwigheid af heeft verordineerd, waar wij onze vrijheid moeten uitvechten. God zegene u en helpe u met moed en kracht, en Hij beware u voor des vijands wreed geweld!”

Er komt meer beweging in de Boerenlagers daar beneden....
Er worden vuren aangelegd, en gekloofde telegraafpalen die-

nen tot brandhout. De telegraafdraden zijn omgebogen tot drievoeters, waarboven de waterketels worden gezet.

Er wordt gepraat, geroepen, geschertst en gelachen. Daartuschen klinkt het geloei der ossen, het gebulk der slachtbeesten en het moedig gehinnik der paarden. Hier en daar wordt een schallende oorveeg vernomen, een al te tragen Kaffer toegediend; in de verte bewegen zich als nietige stipjes vlugge renboden, om rapporten over te brengen, en om den hoek van een rots komen plotseling, op snelle paarden gezeten, een honderdtal jonge Middelburgers aangestormd.

„Goeden morgen, kameraden!” roepen zij in 't lager, en vlug stuiven zij voorbij.

Maar nóg wordt de dreunende hoefslag hunner paarden in de verte gehoord, als de bont door elkander dwarrelende geluiden van het bewegelijk kampleven plotseling worden opgelost en verzwolgen door een ernstigen, mannelijken, machtigen toon.

De krijgers ontblooten hun hoofden, en uit honderden keelen stijgt het loflied omhoog:

„Geloofd zij God met diepst ontzag!
Hij overlaadt ons, dag aan dag,
Met Zijne gunstbewijzen.

Daar hebt ge 't. Dáár ligt het geheim van de kracht der Boeren.

Nooit — neen nooit zouden zij de bange worsteling met het machtige Engeland hebben durven aanbinden, indien het Godsvertrouwen niet het sterke schild was, waar achter zij schuilden.

En nooit zullen zij dat schild dringender noodig hebben dan op dezen gedenkwaardigen dag. ¹⁾

„Kijkt,” zegt de leeuwenjager, wiens oogen in spijt van zijn vier en zeventig jaren nog niet zijn verdonkerd: „er is een ongewone beweging in het kamp der Engelschen. Ik denk, ze gaan vandaag den Lang-Nek ²⁾ forceeren.”

„Laat hen komen!” zegt de oude Jansen, en hij omvat met zijn sterke hand den blanken loop van zijn geweer.

Snel dalen onze Boeren nu van den bergtop af, om een der hoogten te bezetten die den Lang-Nek bestrijken.

¹⁾ 28 Januari 1881.

²⁾ Een der passen van het Drakensgebergte.

Hier vinden zij reeds een groep Boeren, en allengs groeit de groep aan.

* * *

Generaal Colley, een der bekwaamste generaals van het Engelsche leger, een man, die, zonder zich zelve te overschatten, de oogen durft te slaan naar de hoogste betrekking in het Engelsche leger, is voornemens heden den veldtocht tot een einde te brengen. Alvorens generaal Wood, die met geduchte versterkingen in aantocht is, het Drakensgebergte is genaderd, wil hij schoon schip gemaakt en de muitende Boeren verpletterd hebben.

Hij verdeelt zijn leger, dat op een uur afstands van den Langnek is gekampeerd, in vier afdeelingen, en trekt onder het roffelen der trom en het schallen der trompet moedig voorwaarts.

De linkervleugel bestaat grootendeels uit Roodbaatjes¹⁾ en nadert tot op een afstand van twee kilometer.

Hier houdt hij halt en nestelt zich in de landerijen, dicht bij een boerenwoning.

De kanonnen worden met kalmte en nauwkeurigheid gericht. „Nu krijgen we de bommen!” zegt Lodewijk Jansen, maar Teunis de leeuwenjager zegt geen woord.

Het geweld der kanonnen breekt los. Het schijnt, dat Colley de Boeren onder zijn bommen en vuurpijlen wil begraven.

„Oom,” roept een jonge Boer, op de zware, vier voet lange vuurpijlen wijzend, „wat zijn de Engelschen toch een onbarmhartige natie! Zij schieten ons met jukken!”

De rechternleugel, uit Blauwbaatjes²⁾ bestaande, rukkt thans in een snellen galop op tegen de stelling, waar kommandant Engelbregt met zijn mannen staat.

Het kanon barst recht boven hen los.

Een der Engelsche officieren jaagt, met de sabel in de vuist, midden tusschen de Boeren, maar met een kogel door het hoofd zinkt de dappere ruiter van zijn paard. Moedig en onverschrokken vallen de huzaren aan, maar het doodelijk schot der Boeren jaagt hen in hun oude stelling terug.

Doch vijfhonderd man infanterie van den linkervleugel rukken nu, onder bescherming van het kanon en in vereeniging met twee honderd huzaren, tot den aanval op. In snellen loop gaat het

¹⁾ Infanterie.

²⁾ Huzaren.

op de hoogte aan, waar Dirk Kloppers en zijn vrienden hen afwachten.

Met schrik zien de Boeren, in andere stellingen geposteerd, hoe zwak de bedreigde hoogte is. Allengs komt er eenige hulp, totdat er tachtig Boeren op de hoogte zijn.

Meer hulp kan men niet zenden, want dan worden de andere posities te zeer ontbloot.

„Wat denkt gij er van?” vraagt Lodewijk Jansen.

„Wij houden deze hoogte, of wij sterven hier,” zegt Dirk Kloppers bedaard.

„Dat is ook mijne meening,” herneemt Jansen.

„Ik elk geval zullen de Engelschen hedenavond niet meer zeggen, dat wij lafaards zijn,” meent de leeuwenjager met een harden klank in zijn stem.

Uitstekend gedekt door een hoogen heuvelrug, terwijl de kanonnen al door vuren, zijn de Engelschen intusschen tot op korten afstand genaderd.

Thans zwijgt het kanon, en nu eerst kunnen de Boeren, die reikhalzend op dit oogenblik hebben gewacht, van hun vuurwapens gebruik maken.

„Een vaste hand en een koelbloedig hart!” vermaant de oude Kloppers de jongeren, „en op God vertrouwd! Let er op, hoe wij ouden het doen! Achter dien klipsteen, Jan! Willem, hierheen — plat op den buik! Schiet op het hoofd van je vijand — slechts kopschoten — kopschoten zijn meest doodelijk!”

Nu wendt hij zich tot den leeuwenjager.

„Dien officier daar, op dien zwarten hengst, neem jij dien, Teunis?”

„'t Is reeds de mijne,” zegt Lodewijk Jansen kortaf, terwijl een korte vuurstraal glipt uit den loop van zijn geweer.

De officier stort van het paard, maar blijft in de stijgbeugels hangen; en de wild geworden hengst jaagt, zijn stervenden meester over de harde klipsteen mede sleurend, over het slagveld.

„Ik neem dien ritmeester van de Blaauwbaatjes,” zegt Dirk Kloppers.

Hij bukt zich; hij mikt.

Er komt een dreigende flikkering in die oogen — ritmeester, uw leven hangt aan een zijden draad!

Daar steigert het door den kruitdamp en geweerchoten schichtig geworden paard van een fluisaar, en hij komt recht vóór zijn ritmeester.

„Ruimte!” roept Dirk Kloppers, en hij schiet den huzaar van zijn paard.

De baan is weer vrij — nogmaals schuift zich in het wilde oorlogsgewoel een blauwe uniform tusschen den doodelijken geweerloop van Dirk Kloppers en den ritmeester.

„Ruimte!” roept de grijze Voortrekker nog eens, en schiet ook den tweeden huzaar neer.

„Ritmeester!” zegt een in den krijgsdienst grijs geworden wachtmeester: „ga achter het front, want de Boeren hebben u tot hun mikpunt gekozen.”

„Achter het front?” vraagt de ritmeester: „achter het front?”

Hij rukt het ridderkruis van zijn borst, en werpt het naar voren, in de vreeselijke stelling der Boeren.

„Haalt het, mijne dapperen!” roept hij met luide stem, en de sabel vaster in de vuist nemend, drukt hij zijn zweetvos de sporen in de zijde.

Daar schiet Dirk Kloppers nog eens — de wachtmeester vangt zijn geliefden meester op.

„Ik had het wel gedacht,” zegt hij klagend: „ik had het wel gedacht!”

Hij draagt den ritmeester in zijn armen naar de verbandplaats en brengt er een — lijk.

De Boeren vechten door. Daar dringt een vermete huzaar — hij draagt een geteekend hoefijzer op den arm en is vermoedelijk een smid — tot in de linie der Boeren en houdt twee Boeren achter de klippen neer. Dan stormt hij aan op Dirk Kloppers, wiens geweer ongeladen is, doch Jan ziet het groote gevaar, waarin zijn vader verkeert, en schiet den vijand neer.

Een ander tooneel trekt Jan's aandacht.

„Vader, ginds, bij dien grooten klipsteen, daar heb ik het gezicht van Kees Botter gezien.”

Hij strekt den arm uit, om de plaats aan te wijzen, maar laat er onmiddellijk in groote opwinding op volgen: „Daar heb je hem weer!”

Een kogel fluit rakelings langs het hoofd van den ouden Kloppers, en Kees Botter verdwijnt weer achter zijn schans.

„Ik geloof, dat hij op mij heeft geschoten,” zegt de oude Voortrekker.

Bedaard zet hij den grooten, breedgeranden hoed af, en bekijkt hem met aandacht.

„Daar heb je 't al, Vader,” meent Jan, op twee kleine openingen wijzend in den hoed.

„'t Schot was niet slecht maar goed evenmin,” zegt Dirk Kloppers, kalm een versche patroon in den loop schuivend.

„Dek je, Jan!” waarschuwt zijn vader; „dapperheid zonder voorzichtigheid maakt roekeloos. Zie, die jonge Boer ginds — ik heb hem al drie keeren gewaarschuwd. Hij waagt zich te veel; hij laat zich meesleepen door zijn moed, maar hij zal het met zijn leven moeten bekoopen — daar ligt hij al, de arme jongen!”

De Engelschen geven het intusschen op. Zij staren met schrik en ontzetting op deze dood en verderf spuwende hoogte — zij deinzen terug. En van klip tot klip, van rots tot rots rukken de Boeren sprongsgewijze vooruit, en zij schieten de Engelschen als boschduiven, totdat het Engelsche geschut in staat is, den terugtocht te dekken.

* * *

Als klaprozen tusschen de blauwe korenbloemen, zóó lagen daar de Engelsche infanteristen en de blauwe huzaren dood, gewond en stervend op het platgetrapte slagveld.

Hartverscheurende kreten van pijn en smart werden geslaakt, en de gewonden versmachten van dorst.

Toen begonnen de Boeren het werk van den barmhartigen Samaritaan. En het oog, dat zoo even nog had geschitterd van overwinningsvreugde, werd vochtig, en boven de rookende bloedplassen gingen de sterren op van deernis, barmhartigheid en medelijden.

Intusschen had Piet Joubert aan generaal Colley verlof gegeven, zijn dooden te laten begraven en zijn gewonden te laten vervoeren.

Eenige honderden Engelsche soldaten kwamen op het slagveld aan. Zij zochten hun gewonde kameraden op, en legden hen voorzichtig op de meegebrachte wagens. Zij begonnen met schop en spade groote, wijde graven te delven, en in deze graven werden Englands kinderen neergelegd: in hun roode en blauwe, met bloed overstroomde uniformen. Zij lagen met de voeten naar elkander toe, en de dooden schenen uit hun groote, wijde graven de levenden aan te staren met hun opgesperde, verglaasde oogen, hun wijd geopende monden en hun verwrongen gelaatstrekken, en een wee uit te roepen over een politiek, die hen in den dood

had gejaagd.... En dof en zwaar viel de aarde op Englands kinderen.

Dat de Boeren overwinnaars waren gebleven, erkenden de Engelschen, doch zij schreven het toe aan een verpletterende overmacht der Boeren. Het was net andersom, en te meer blijft de onderstaande brief, door een Engelschen soldaat aan zijn moeder geschreven, karakteristiek.

Hij luidde als volgt:

„Lieve Moeder!

Enkel een regeltje, om u te doen weten, dat ik nog leef, want gij moet gehoord hebben van het gevecht, hetwelk wij hadden met de Boeren. Het was voor ons een zware dag, want wij verloren driehonderd vijf en dertig man aan dooden en gewonden. Ik behoor bij de huzaren, zoodoende zagen wij alles, en hadden het zwaarste van het werk te doen. Gij zult mijn naam in de couranten onder de gewonden vermeld vinden, maar maak u niet ongerust; het is slechts een geringe wond onder het oog.

Zij waren ongeveer 12000 man sterk en wij omtrent 1200. Nu kunt ge begrijpen, welk soort van gevecht het was. Ik denk, dat gij wel van mijn arm regiment gehoord zult hebben. Het verloor zooveel manschappen; het trachtte de hoogte te nemen, maar het mislukte. Maar wij zullen het een volgenden keer overdoen. Ik denk, dat ik een boel werk doe voor mijn shilling, doch het zal niet eeuwig duren, en dan groet ik het leger voor eeuwig.

Ik moet eindigen.

Uw liefhebbende zoon,

J. SWAIS."

„Het zal niet eeuwig duren," schreef de arme jongen.

Dat bleek waarheid te zijn, want geen veertien dagen later werd hij op het slagveld van Schuinshoogte begraven.

XVIII. DE VERLOREN ZOON.

De laatste sporen van den kruitdamp zijn door het zomerwindje weggevoerd. De dooden zijn begraven; de meeste gewonden verzorgd.

Het platgetrapte gras wijst de plekken aan, waar het hardst en het heetst is gevochten.

Vriendelijk schijnt de avondzon, en zij kust de witte, met bloedbespatte kelken der veldbloemen.

In de verte, met den rug tegen een klipsteen, zit de jonge Boer, dien Dirk Kloppers had zien vallen.

Een van bloed doorweekte doek ligt op zijn borst; dáár heeft hij het doodelijk schot gekregen. De hoed ligt naast hem, aan zijn linkerzijde, in het gras; bovenop het geweer en de bandelier.

Een reeds bejaard man knielt naast hem; aan zijn rechterzijde. Dat is zijn vader.

Een kleine groep Boeren staat, leunend op hunne lange roeren, op eenigen afstand. De vreugde der zegepraal in hun blik wordt getemperd door het aangrijpend tooneel daar vóór hen.

De vader houdt de hand van zijn jongen, van zijn lieveling, van zijn eenig kind omklemd.

Hij houdt die hand zoo vast, omdat hij weet: Zijn kind gaat weg, naar het verre, vreemde land, en komt nooit — nóóit terug.

De jonge man hijgt naar lucht, en zijn matter wordend oog zoekt de zon aan de westerkimmen.

Zij werpt haar laatste stralen over de hoogten en de diepten van het Drakensgebergte, en met een lichtglans bedekt zij het stervend gelaat van den jongen krijgsman.

„Vader,” zegt hij met afgebroken klanken: „het wordt donker voor mijn oogen.”

Als het donker wordt voor onze oogen, als het avond wordt, dan zeggen wij elkander goeden nacht.

De oude man bukt zich over zijn zoon en kust hem.

„Goeden nacht, mijn jongen!” zegt hij in overstromend zielewee.

„Is het vrede?” vraagt de oude man met nokkende stem; „is het vrede, mijn jongen?”

Met een uiterste, laatste poging tracht de stervende zich op te richten.

„Ik geloof,” zegt hij: „geloof, dat Jezus mijn Zaligmaker is. Vader, bid voor mij, en groet mijn lieve moeder!”

De oude man houdt de hand van zijn zoon in de hand, en biddend bewegen zich zijn lippen.

Daar begint hij te klappertanden — een rilling jaagt door zijn leden — zijn vader vangt hem op, en houdt zijn dood kind in de armen.

De zon is nu ondergegaan achter de steile koppen van het

Drakensgebergte; de avondwind steekt op, en ruischt weemoedig door de toppen van het geboomte.

En de oude man, blijft hij in leven, zal terugkeeren naar zijn woning zonder zijn kind.

En de moeder zal klagen en rouwdragen over haar eenig kind, haar leven lang....

En gij, machtige staatslieden, die de oorzaak zijt geweest van dezen oorlog, gij zult rekenschap afleggen van het vergoten bloed, zoo waarlijk als er leeft een almachtig en rechtvaardig God in den hemel....

* * *

Het is stil geworden op het slagveld, en yredig blinken de sterren aan het diep blauwe dak des hemels.

Een jong infanterist, zwaar aan het hoofd gewond, heeft zich van het slagveld voortgesleept, doch is, een verkeerde richting inslaande, het Engelsche kamp misgelopen.

Hij is verdwaald, en door bloedverlies uitgeput, zet hij zich neer op een klipsteen.

Hij lijdt veel lichamelijke pijn, doch een andere pijn schrijnt hem nof feller. Smartelijk bewegen zich zijn lippen.

Ook lijdt hij grooten dorst; de tong kleeft aan zijn gehemelte.

Hij steekt de hand uit, om de veldflesch te nemen, maar hij laat de hand weer moedeloos vallen, want hij herinnert zich, dat hij er uren geleden reeds den laatsten druppel heeft uitgedronken.

Reikhalszend ziet hij uit naar hulp.

Daar hoort hij het getrappel van paarden, en hij spitst de ooren. Maar het geluid wordt zwakker en sterft weg in de verte. Doch nu dringt het luid en driftig gesprek van eenige menschen tot hem door.

Om de aandacht te trekken, wil hij roepen, doch niets dan een zacht, heesch geluid komt uit zijn keel, en het gesprek verstomt. Nu hoort hij niets meer.

De dorst wordt schier ondragelijk, en een zonderlinge rilling gaat door zijn leden. Dat is de opkomende wondkoorts, die hem schudt.

Hij kan zich niet meer overeind houden op den klipsteen; hij legt zich neer op den rotsachtigen grond.

En de dagen van het verleden trekken aan zijn ziel voorbij.

.....Zie, daar stond de met klimop begroeide dorpswoning, waar hij zijn kinderjaren had doorgebracht. En dat was de breede sloot achter het huis; en dat het houten brugje over de sloot. En 's Woensdags en 's Zaterdagnamiddags, als er geen school was, ging hij met zijn kameraadjes op het houten brugje zitten, en zij voerden de eenden, die er zwommen, met stukjes brood. Of zij namen den hengelstok en gingen visschen in het beekje, dat midden door het veld liep, een kwartier van huis af. En wat had zijn moeder, die zwakke, bleeke moeder, een schik, toen de kleine jongen met vreugdestralend gelaat de eerste voortjes en baarsjes thuis bracht!

Het waren er vijf; hij weet het nog.

Zoo diep heeft zich die kleine gebeurtenis in zijn geheugen geprent.

Zijn vader was er niet bij; die lag reeds op het kleine kerkhof; bij het eenvoudige, witte dorpskerkje, dat op den heuvel stond. Hij was onderwijzer geweest in het dorp en aan een bloedspuwing gestorven. En op het kleine kerkhof bij het witte dorpskerkje, daar was Vader begraven. En hij en zijn eenige oudere broeder Eduard hadden, in 't zwart gekleed, bij het open graf gestaan, en al de kinderen van de school. Het was een schoone, liefelijke, stille herfstnamiddag geweest, en de kinderen hadden samen een weemoedig, godsdienstig lied gezongen, en de torenklok had nog nooit zoo ernstig en indrukwekkend geluid.

Den volgenden dag had Eduard hem bij de hand genomen, en zij waren samen stil naar het kerkhof geslopen. De wind had de herfstblaren van de treurwilgen geschud, en de herfstblaren hadden den grafheuvel van hun vader bedekt als een kleed.

Hij bleef niet in het dorpje. Zijn moeder verhuisde naar een groote, drukke stad, opdat haar twee kinderen zouden kunnen leeren, en hij herinnerde zich nog levendig, hoe hij den eersten avond schreiend in slaap was gevallen, omdat hij het zoo benauwd en somber vond op de kleine bovenwoning.

Nu maakte zijn gedachtengang een grooten sprong.

Eduard zou gaan studeeren voor arts, en hij kwam op een koopmanskantoor.

„Houdt God voor oogen!” met deze vermaning had zijn moeder haar jongsten zoon laten gaan.

Ach, had hij het gedaan!

Thans, vlak voor de poorten des doods, gaan zijn oogen open.

Thans wordt hij wakker uit den zedelijken roes, waarin hij zeven jaar heeft voortgehoud.

Dat doet de dood. De dood maakt hem nuchter. Hij hoort het kloppen van den dood in de wondkoorts, die zijn aderen doet kloppen.

Wat is zijn leven een aaneenschakeling geweest van zonde, jammer en ellende, sinds hij moeders woning verliet!

Hij kwam in de verzoeking, en hij kwam er niet meer uit.

Slechte gezelschappen verwoestten hem, en zedeloze gesprekken voltooiden de zedelijke verwoesting.

Dat kwam niet in ééns, maar allengs ongemerkt.

Zijn moeder vermoedde het reeds lang, want het oog der liefde ziet scherp, maar door zijn vriendelijkheid wist hij hare bezwaren weg te vleien.

Maar op 't laatst gelukte het niet meer. En toen het niet meer gelukte, hield ook zijn vriendelijkheid op. Hij kon hare ernstige vermaningen niet meer verdragen; hij werd prikkelbaar en opvliegend. En ten laatste lachte hij om den God, Dien zij aanbad, en spotte hij met den Heiland, Dien zij beleed. Hij werd stroef en opvliegend, slordig en onachtzaam. Hij kreeg hooge woorden met zijn patroon en ontving zijn ontslag.

Het bracht hem niet tot inkeer; hij verhardde zich. En na eenige maanden een doelloos leven bij zijn moeder gesleten te hebben, teekende hij als vrijwilliger bij de koloniale troepen.

„Charles, mijn jongen, ik zal voor je blijven bidden,” dat was het laatste woord der diepbedroefde moeder geweest bij het afscheid.

„Ik heb uw gebed niet noodig,” dat was zijn laatste woord geweest.

„Ach, mijn moeder!” steunt hij: „als gij mijn toestand eens wist!”

Maar zijn moeder is ver weg, in Engeland.

Zij hoort dat steunen niet.

En een stroom van tranen welt uit zijn oogen, en vermengt zich met het bloed uit de diepe hoofdwond, en zijn bloed en zijn tranen drenken den harden, Afrikaanschen grond.

Maar de wondkoorts komt harder op, en zijn tanden klappen.

Het begint hem te schemeren voor zijn oogen — hij sluit ze. Hij hoort het kraken en hotsen van een zwaren ossenwagen en

den klank van menschenstemmen, doch de geluiden schijnen ver, ver weg te komen.

En nu hoort hij niets meer — niets....

Hij heeft het bewustzijn verloren.

„Ik denk, dat hij dood is!” zegt een ruwe stem.

Dat is de stem van een voerman.

„Neen,” zegt een andere stem — dat is de stem van Dirk Kloppers — „ik geloof het niet.”

Hij ontknoopt den bebloeden wapenrok van den Engelschman, en voelt het nauwelijks merkbaar kloppen van het hart.

„Hij is uitgeput door bloedverlies en heeft de wondkoorts. Aan het hoofd heeft hij de wond,” zegt de oude Kloppers.

Hij denkt eenige oogenblikken na en vervolgt: „Als we hem hier laten liggen, komt hij om, en dat wil ik niet op mijn geweten hebben. Misschien kunnen wij met Gods hulp zijn leven nog redden.”

„Kom, Jan,” zegt hij tot zijn zoon: „wij zullen hem voorzichtig op den wagen leggen.”

„Er is geen plaats meer op den wagen,” beweert de voerman.

„Er is wél plaats op den wagen,” zegt de oude Voortrekker met nadruk.

„Er is nog plaats,” roepen een paar gewonde Boeren van uit den wagen.

„Zie je wel?” zegt Kloppers; „kom Jan, neem hem mee op!”

Met groote behoedzaamheid wordt de bewustelooze opgenomen en in den wagen neergelegd; op een matras, naast de andere gewonde Boeren.

Nu stut de oude Kloppers het hoofd van den zwaargewonde in zijn armen, en laaft hem met een teug Kaapschen wijn.

De bewustelooze slaat de oogen even open, maar sluit ze weer, terwijl de trouwe krankenverpleger de hoofdwond zuivert met het water uit een kruik. Hij legt er linnen pluksel op en verbindt ze zorgvuldig.

„Zie zoo,” zegt hij tot den voerman: „span hier nu maar uit van nacht!”

„Waarom?”

„Omdat het gewonde Roodbaatje het besterft, als ge hem van nacht vervoert.”

„Dat raakt mij niet.”

„Mij wel,” zegt de oude Kloppers.

„Ik rij door, tot ik een betere plek heb gevonden, om uit te spannen,” zegt de koppige voerman.

„Gij rijdt niet door,” zegt Kloppers met verheffing van stem. De voerman geeft het werkelijk op en spant de ossen uit.

Nu is het nacht. En over het slagveld gaat een geheimzinnig ruischen en fluisteren, alsof de dooden beginnen te spreken....

XIX. BIJ SCHUINSHOOGTE.

Dat generaal Colley versterkingen zou krijgen, wisten de Boeren. Dat die versterkingen reeds in Durban waren ontscheept en in ijlmarschen in aantocht waren, wisten zij ook. Toen ontwierpen zij het stoute plan, deze troepen tegemoet te gaan, en op vijandelijk gebied — in Natal — slag te leveren.

De dappere generaal Nikolaas Smit werd met de moeielijke en eervolle taak belast, en aan het hoofd van ruim twee honderd ruiters werd de tocht ondernomen. ¹⁾

Het was een gevaarvolle tocht. Een aanhoudende regen sloeg de Boeren in 't gezicht, en er woei een sterke wind.

Van behoorlijke wegen was geen sprake. Immers men moest den breeden heirweg, die door het Engelsche kamp werd beheerscht, vermijden.

Slechts langzaam kon men voorttrekken op de voetpaden, die de helling van het Drakensgebergte afliepen, en aan hun randen gaapten snelvlietende stroomen, dichtbegroeide kloven en steile afgronden. Bovendien waren deze voetpaden nat en glibberig, en op vele plaatsen door den aanhoudenden regen verspoeld.

Des nachts kampeerde men onder den blooten hemel, op den vochtigen grond, en ruiter en paard hadden het hard te verantwoorden. Maar er werd gemord noch geklaagd; er heerschte een voortreffelijke geest.

Voorzichtig trok generaal Smit voort in het vijandelijk gebied, doch toen hij geen vijandelijke troepen ontmoette, liet hij den teugel wenden, en kwam met honderd zestig manschappen — de anderen hadden wgens ziekte of door het bezwijken hunner paarden terug moeten keeren — bij Schuinshoogte aan: een

¹⁾ Zaterdag 5 Februari 1881.

belangrijk punt, gelegen aan de Ingogo-rivier, tusschen Colley's kamp en New-Castle, een Natalsche stad. ¹⁾)

Hier was een geschikte gelegenheid, om de convooien, die van New-Castle moesten komen, en voor het Engelsche kamp bestemd waren, op te vangen, maar Colley begreep dit ook, en door zijn splonnen goed op de hoogte gehouden van de bewegingen, die generaal Smit uitvoerde, haastte hij zich, om Schuins-hoogte te laten bezetten door een legerafdeeling van zeshonderd man met geschut.

Generaal Smit kwam met zijn Boeren te laat, en Colley zeide met groot zelfvertrouwen: „Laat die afgetobde Boeren nu maar komen, als ze durven!”

De Boeren hadden zich tegenover de Engelsche overmacht met eere kunnen terugtrekken, maar toen generaal Smit zijn oogen langzaam langs de gelederen van zijn mannen liet gaan en hen vroeg: „Wat denk jullie er van?” riepen zij in spijt van hun vermoelenis met eenparige stem: „Wij zullen vechten, tot wij er bij neervallen!”

De Boeren vonden voor hun paarden een geschikte, tegen het vijandelijk vuur beschutte plaats, en om elf uur in den voor-middag ontbrandde het gevecht.

De Engelschen streden, steunend op hun voordeelige Positie en hun overmacht, met moed en dapperheid, maar de Boeren steunden op God en hun goed recht.

Tot op honderd pas afstands naderden de Engelschen met hun vier kanonnen de Boeren, en een Afrikaansche, in Engelschen dienst staande vrijwilliger, schoot, zelf uitstekend gedekt, drie der dapperste Boeren dood.

Het was een droevig begin. De vijandelijke kogels kletterden als hagelsteen tegen de harde klippen, waarachter de Boeren schuilden.

Doch de Boeren versagden niet.

„Wij zullen vechten, totdat wij er bij neervallen!” dat bleef het parool.

„Waar zit de scherpschutter toch, die drie van onze beste mannen doodschoot?” vroeg Teunis de leeuwenjager, terwijl hij naar een groep Boeren ging, die door een soort klipmuur tegen het zware vuur van den vijand werden beschut.

„Kijk dáár!” zeide Lodewijk Jansen, met de hand naar voren

¹⁾ Dinsdag 8 Februari 1881.

wijzend. „Die kerel is door twee, achter elkander staande klippen gedekt, en wij kunnen er niet bijkomen met onze kogels.”

„Ik zal hem omtrekken,” zei de leeuwenjager: „en hem van ter zijde nemen.”

„’t Is een gevaarlijk stuk werk,” meende Jansen; „ge moet door den kogelregen heen.”

„Wie kan ’t beter doen dan ik?” antwoordde de leeuwenjager; „ik heb vrouw noch kind.”

Hij wierp zich plat neer en sloop als een panter door het lange gras.

Er verliep een half uur, en Dirk Kloppers schudde reeds bedenkelijk het hoofd, toen de grijze baard van den leeuwenjager plotseling zichtbaar werd bij den klipsteen, waar men den vrijwilliger nog steeds vermoedde.

„Hier heen, mannen!” riep de leeuwenjager met forsche stem. In weinig sprongen waren de Boeren bij hem.

Aan zijn voeten lag de vrijwilliger, met den doodelijken kogel in het hoofd.

„Hij heeft zijn volk verraden,” zei de leeuwenjager; „hij heeft zijn loon ontvangen voor zijn verraad.”

* * *

Aldoor beukte het vuur van het Engelsche geschut de hachelijke positie der Boeren bij Schuinshoogte, en de schildwachten der krijgsmacht van den kommandant-generaal Piet Joubert konden van de toppen van het Drakensgebergte duidelijk zien, hoe telkens twee kanonnen tegelijk werden afgeschoten.

„Daar vechten ze nu!” riepen ze klagend tot de andere Boeren, die zich bij hen voegden, en vol bekommernis en vrees volgden zij den voortgang van den ongelijken strijd.

Te drie uur in den namiddag gaf Piet Joubert order, dat alle manschappen snel moesten opzadelen, om op te rukken tegen het Engelsche kamp.

Maar generaal Colley zeide: „De Boeren zullen me niet bedotten; zij zullen niet zoo dol zijn om het kamp te bestormen.” En hij wachtte kalm de komende dingen af.

Colley had goed gegist; het Engelsche kamp bestormen ware dolzinnigheid geweest. Het lag ook niet in de werkelijke bedoeling van Joubert, maar hij wilde door een schijnbeweging den generaal verlokken, om zijn troepen, die op Schuinshoogte voch-

ten, naar het kamp terug te trekken. Colley's schranderheid verijdelde echter de krijgslist, en Joubert trok zijn volk terug.

In een spanning, die inderdaad een foltering werd, staarde hij naar het slagveld. Op een harden klipsteen, daar zette hij zich neder, en zoo ver hij het gevecht kon opnemen, werd het vuur der afgematte en afgebeulde Boeren al zwakker.

Joubert wist, dat de Engelschen een vierdubbele overmacht hadden; hij wist, dat de Boeren slechts schaars van ammunitie waren voorzien. En toch durfde hij die wakkere helden van Schuinshoogte niet bij te springen: uit vrees, zijn eigen positie te veel te ontblooten.

Zoo zat hij op dien harden klipsteen en zuchtte. En de Boeraanvoerders stonden zwijgend naast hem, en staarden naar het gevecht, totdat de zon in 't Westen onderging.

De strijd scheen zwaarder en bitterder te worden, en de grond begon den opperbevelhebber onder de voeten te branden.

Hij rees op van den klipsteen en zeide: „Ik kan dat niet langer aanzien; wij zullen onze broeders helpen!”

Een sterke wacht bezette den Nek, en met twee honderd ruiters trok Joubert op, generaal Smit ter hulpe.

Maar de hemel verdonkerde zich; duistere mistwolken legerden zich over den omtrek, en een losbarstende donderstorm geeselde de flanken van het Drakensgebergte.

Joubert kon niet verder. Midden in den tocht, bij den Spitskop, bleef hij steken.

Het was een vreeselijke nacht. De wind gierde; de regen viel in stroomen. De taale paarden stonden, met den kop van den wind, met neergebogen nek, en de ruiters stonden er naast, den paardenteugel om den arm geslagen, huiverend van de koude.

Maar vreeselijker dan dit alles was de pijnigende gedachte: „Hoe is het te Schuinshoogte afgelopen?”

Hoe was het te Schuinshoogte afgelopen?

„De Negenponders,” zegt een Engelsch rapport: „schoten op het front der Boeren. Om de nabijheid van den vijand te toonen, is het alleen noodig, te melden, dat, onafhankelijk van de bommen, tot schroot de toevlucht werd genomen, en hoe gevaarlijk die nabijheid der Boeren was, blijkt uit het feit, dat de Boeren onze kanonniërs met merkwaardige juistheid wegschoten. Onze kapitein Green viel, terwijl hij orders gaf, en vóórdat er eenige minuten verliepen, waren er veertien van de vijf en twintig man-

schappen bij de kanonnen gedood of gewond. Toen werd bevel gegeven, terug te gaan met de kanonnen, die een eind achter hun vorige positie werden geplaatst. Het vuren werd met groote hevigheid voortgezet. Geen enkele plek op het vlak van de hoogte kon beschouwd worden als voldoende beschut, om veiligheid te verschaffen. De kogels vlogen in elke richting, veroorzakende een groot verlies van paarden en manschappen; zelfs de gekwetsten ondergingen hetzelfde lot. Verscheidene hunner zijn gedood, vóórdat hun eerste wonden konden worden verbonden. De Boeren gedroegen zich met prijzenswaardige dapperheid."

Voet voor voet, van klip tot klip rukten de Boeren langzaam, gestadig voorwaarts. De oprakende ammunitie werd telkens bij de veroverde klippen uit de patroontasschen der gesneuvelde Engelschen aangevuld, en de kanonniërs hadden het bij de stukken hard te verantwoorden.

De Engelschen streden met een dapperheid, hun ouden wapenroem waardig, maar de Boeren hadden de gelofte gedaan, niet te zullen wijken. Zij schoten met een nauwkeurigheid, die de Engelschen met schrik vervulde, en zij streden met den heldenmoed der oude Spartanen. Tegen den avond waren zij vóóruitgedrongen tot een klipstapel, midden op Schuinshoogte, maar de duisternis kwam en scheidde de strijdenden.

De Boeren konden zich nauwelijks meer op de been houden; zij waren doodop. Daarbij moesten zij in 't open veld overnachten: in den kouden, zwaren regen, en zij werden gekweld door den honger.

Terwijl zij het allernoodzakelijkste ontbeerden, brachten zij met hun dooden en gewonden een onbeschrijflijken nacht door. Doch hun plan stond onwrikbaar vast, het gevecht den volgenden dag voort te zetten.

Zoover zou het echter niet komen.

* * *

Vriendelijk reeds de morgenzon boven Schuinshoogte, en met verwondering zagen de Boeren een witte vlag naderen.

Zij begonnen de beteekenis van zoo'n witte vlag intusschen allengs te begrijpen. Zij hadden haar op het Gouvernementskantoor te Potchefstroom, op de velden van Bronkhorstspruit en te Lang-Nek reeds gezien.

De witte vlag werd vergezeld door drie Engelschen: een dokter, een officier en een huzaar.

De officier wendde zich tot generaal Smit en vroeg hem verlof, om de dooden te begraven en de gewonden weg te voeren.

Nu eerst begrepen de Boeren het ten volle. De Engelschen waren den vorigen avond, hun dooden en gewonden in den steek latend, door de duisternis begunstigd, over de Ingogo-rivier gevluht, en een handvol afgematte Boeren had een overmachtigen vijand uit een goed gedekte stelling verjaagd en op de vlucht gedreven.

Generaal Smit gaf zijn toestemming. Toen naderden eenige honderden Engelsche soldaten met de noodige wagens, en de gewonden en de stervenden, die hulpeloos waren achtergelaten, werden achter de klippen, in het gras, tusschen de struiken opgezocht, en op de verbandplaats, bij de wagens neergelegd.

De dokter en zijn assistenten begonnen nu het werk. Zij stroopten de mouwen op, wieschen de wonden der ongelukkigen, sneden met vlijmscherpe messen de kogels uit het vleesch, en zetten, waar het noodzakelijk was, armen en beenen af.

Alles geschiedde ruw en snel; toch werd het avond, alvorens men gereed was. De verbandplaats leek een slachtplaats, en de Schuinshoogte weergalmde van de luide jammerkreten der ongelukkigen.

De soldaten dolven diepe, wijde kuilen, en daarin stapelde men, in lagen van twaalf lijken telkens, de dooden op elkaar, die door het Boerenlood waren geveld. Doch de kuilen waren niet diep genoeg, en men stapelde de lijken tot boven de wanden der graven uit. Toen werden de kuilen armoedig met aarde toegedekt. Later spoelde echter de aarde door de menigvuldige regens op verscheidene plaatsen weg, en voeten, hoofden en handen kwamen omhoog als de afgrijzelijke gedenkteekenen van Engelsche politiek. De aasvogels streken neer, en vonden een rijken maaltijd....

Onder de gesneuvelden waren zes der dapperste officieren, terwijl een zevende, die zich bij het gevecht op Schuinshoogte bijzonder had onderscheiden, bij den nachtelijken overtocht over de hooggezwollen Ingogo-rivier zijn graf in de golven vond.

Ook een Hollander, met name Stuart, die als tolk dienst deed in het leger van Colley, werd dood' op het slagveld gevonden.

De Engelschen hadden een verlies van twee honderd twee en dertig man, de Boeren een verlies van twee en twintig man aan

dooden en gewonden. En ofschoon over meer dan één door den kruitdamp zwart geblaakt gelaat een traan van droefheid biggelde bij het lijk van een broeder, van een vader of van een kind, in het hart der Boeren begon al vaster de overtuiging te wortelen, dat de Heere met hen was, en zij dankten Hem met ontroerde harten voor de schitterende overwinning.

Terwijl de Engelschen hun dooden begroeven en hun gewonden wegbrachten, wandelden de overwinnaars het slagveld rond. Welk een aanblik! Patroonhulzen, vleeschblikken, witte helmen, sabels, geweren, losse patronen, het lag alles in de bontste wanorde verspreid, en terwijl het gras door de voetstappen en paardehoeven was plat getreden, lagen de doode paarden tusschen de geronnen plassen menschenbloed. De Boeren zochten de ammunitie en de wapens zorgvuldig op, en vulden hun bandelieren met de Engelsche patronen.

* * *

Toen kwam er hoog bezoek. Het was Piet Joubert met een Boerenkommando. En zich plaatsend op een hoogen granietblok, sprak hij aldus:

„Dierbare Broeders! Als ik het slagveld hier overzie, en het dappere werk, dat gij hebt verricht, dan merk ik toch op, dat gij er heel gelukkig zijt afgekomen, want de Heere heeft u wonderbaarlijk gered. Houdt dus moed, mannen, en blijft strijden voor uw heilig recht! God zal ons helpen, zooals Hij tot hertoe ons geholpen heeft. Maar vergeet volstrekt niet, om den Heere te danken voor Zijne groote weldaden, aan ons bewezen! Verder mijne waarde landgenooten en broeders, kan ik niet anders dan u danken voor uwe standvastigheid en uwen mannenmoed in den strijd. Ik verzeker u, broeders, dat ik mij over mijn eigen menschenlijke zwakheid meer dan eens heb geschaamd tegenover u, als ik u zoo standvastig zie strijden in al die groote moeilijkheden. Broeders, ik vertrouw op u, en van mijn kant kunt gij verzekerd zijn, dat ik zal blijven trachten, uwe rechtvaardige zaak te behartigen zoo goed als in mijn vermogen is!”

Zóó doortintelde hetzelfde gevoel den opperbevelhebber en den geringsten burger: het gevoel voor de vrijheid. En dit gevoel gordde hen aan, om, man voor man, het eigen leven te wagen in den strijd voor vrijheid en recht!

De tweedracht, die de kracht der Boeren zoo dikwijls had

verlamd was verdwenen als een morgennevel, en zij waren nu, onder den donder van het Engelsche geschut, waarlijk geworden een volk van broeders!

Des avonds betrokken de Boeren, die nu tot een krijgsmacht van vijf honderd ruiters waren aangegroeid, aan de Zuidzijde van Schuinshoogte een lager.

In een wijden kring werden de zadels naast elkander geplaatst, en in dien kring, aan elk zadel vastgebonden diens paard. De Boeren legden zich nu aan den buitenkant van den cirkel, met hun zadel tot hoofdkussen.

Dát was het lager. Het was even praktisch als eenvoudig, en de paarden stonden zoo veilig als op stal.

Den volgenden dag keerde Joubert met honderd man terug naar het oude lager bij den Lang-Nek, doch de wakkere Nicolaas Smit trok met zijn Boeren dieper Natal in, om de passen van het Biggarsgebergte te bezetten. Met buitengewone hartelijkheid werden de Boeren door de Hollandsche Afrikaners, die in Natal wonen, ontvangen, en men drong twintig uren gaans het Engelsche gebied in. Doch generaal Wood, die met groote versterkingen in aantocht was, trok om het Boerenkommando heen, en generaal Smit kreeg geen kans, den vijand aan te tasten.

Toen liet hij zwenken, onderschepte een zwaar convooi van ossenwagens, beladen met proviand en bestemd voor het kamp van generaal Colley, en verraste een groote kudde slachtbeesten, paarden en muilieren, aan het Engelsche leger toebehoorend. Met dezen buit, die wondergoed te pas kwam, werd de terugtocht aanvaard.

XX. IN DE HANDEN VAN DEN VERRADER.

Het is nacht, en helder schijnt de maansikkel aan den onbewolkten hemel. De Boeren liggen in groepen, de paardezadels tot hoofdkussens, te slapen aan de windvrije zijde van een met struikgewas begroeide heuvelketen. Op bepaalde afstanden zijn de schildwachten uitgezet.

Uit het struikgewas van den heuvel treedt thans een man te voorschijn. Behoedzaam daalt hij den heuvel af.

Daar stoot zijn voet tegen een kleinen klipsteen, die naar beneden rolt.

Onbeweeglijk blijft hij staan, zich vasthoudend aan de struiken. Hij luistert; gelukkig, 't is rustig gebleven in het Boerenkamp!

Nu heeft hij den vlakken grond bereikt. Hij legt zich op den grond en kruipt op handen en voeten verder.

Thans is hij midden in het slapende kamp, en buigt zich voorover, om de gelaatstrekken der slapenden te onderscheiden.

Bij het licht der maan zijn de trekken goed te onderscheiden. Hij gaat al voort, van groep tot groep. Niet één groep slaat hij over.

Hij sluipt langzaam en voorzichtig voorwaarts; voorzichtig als een sluipmoordenaar.

Er ligt iets angstwekkends in zijn doen.

Daar raakt zijn hand een voet.

De slaper trekt den voet terug, doet de slaapdrongen oogen open en mompelt: „Karel wat moet je?”

Karel is zijn kameraad, die naast hem ligt.

Maar Karel slaapt.

„Hij heeft mij zeker in den droom met zijn groote laarzen gestooten,” zegt de slaapdrongen man.

Had hij even in het rond gekeken, dan had hij den nachtwandelaar kunnen zien, dicht aan zijn voeten, plat tegen den grond. Maar dan nog zou hij geen onraad hebben vermoed, want de onbekende is gekleed als een gewone Afrikaansche Boer, en hij zou hem voor een van zijn kameraden hebben gehouden.

Hij kijkt niet eens in 't rond. De Boeren hebben den gepasseerden dag een langen, vermoeienden tocht gemaakt en hebben behoefte aan slaap. De slaapdrongen man strekt zich lang uit, en is onmiddellijk weer in diepen slaap.

De nachtwandelaar moet lang zoeken, vóórdát het doel van zijn tocht is bereikt, maar thans schijnt hij dat doel bereikt te hebben.

Bij een kleine groep Boeren houdt hij stil, en de eerste van die slapende groep, die moet het zijn.

Het is Dirk Kloppers.

Er liggen nog een drietal personen dicht in zijn nabijheid: zijn zoon Jan, zijn zwager Lodewijk Jansen en de leeuwenjager. Maar die moeten het niet zijn.

Dirk Kloppers, die moet het zijn.

De onbekende luikt half zijn oogen en staart op den grijzen Voortrekker.

De slaper heeft den rechterarm onder het hoofd geschoven; diep en regelmatig gaat zijn adembaling.

„Hij is taai,” mompelt de bespieder: — „taai!”

Aan de rechterzijde van den ouden Kloppers ligt diens geweer en bandelier.

De onbekende neemt het geweer.

„Een Henri-Martini,” zegt hij met het oog van een kenner; „ik ken het wel.”

Hij haalt den scherpen patroon uit het slot, en schuift er een losse patroon voor in de plaats. Dan legt hij het weer op de oude plaats.

Het krachtige lichaam van den grijsaard beweegt zich, en de onbekende slaat de hand aan den vlijmscherpen dolk in de lederen scheede.

Het gebaar is onnoodig geweest. Met een ruk werpt de Voortrekker zich op de andere zijde; hij is niet eens uit den slaap ontwaakt.

De bespieder steekt den dolk weer in de scheede.

„'t Is beter zóó,” mompelt hij.

Nu neemt hij den bandelier van Dirk Kloppers en onderzoekt hem nauwkeurig.

„'t Is de zijne,” mompelt hij zacht; „dáár is het kleine vlekje, dat Arie verleden jaar er aan heeft gemaakt met een brandend vuurhoutje.”¹⁾

Hij schuift er de scherpe patronen uit en steekt ze in zijn zak.

Hij heeft er twintig geteld.

Of één en twintig?

Hij twijfelt en telt ze nog eens.

Het waren er toch maar twintig. En hij vult den bandelier met twintig losse patronen.

Hij heeft zijn taak volbracht, en verwijdert zich langzaam. Maar hij keert nog eens terug en staart nogmaals met half geloken oogen naar den rustig slapenden Voortrekker.

Uit die oogen flikkert een volheid van haat.

Nu gaat hij heen voor goed. Hij sluipt den heuvel weer op, en boven op gekomen, valt het volle licht der maan een oogeblik op zijn gestalte.

Het is Kees Botter.

* * *

¹⁾ Lucifer.

Het was een trieste dag, die op den milden zomernacht volgde. De mistwolken trokken laag door de lucht, en er viel een fijne motregen.

Het Boerenkommando trok zwijgend voort en hoopte nog heden te Lang-Nek, in het lager van Piet Joubert, aan te komen.

In de achterhoede bevond zich het gezelschap van Dirk Kloppers. Op een matigen draf reden zij voort; de paarden lieten de koppen moede hangen.

„We worden oud,” zei de leeuwenjager tot zijn twee grijze wapenbroeders.

„Hoe ouder wij worden, hoe sneller de jaren voorbij schijnen te gaan,” meende Jansen.

„En het beste er van is moeite en verdriet,” voegde de oude Kloppers er aan toe.

De leeuwenjager staarde naar de verte.

„Het is lang geleden, dat wij tegen de Matabele-Kaffers hebben gevochten in den Oranje-Vrijstaat,” zei hij.

„’t Was een vreeselijke dag,” zei Jansen, die aan zijn broeder dacht, die toen sneuvelde.

Nu begon de leeuwenjager over de Zoeloe-oorlogen te spreken, over den vroegeren oorlog met de Engelschen en den lateren burgeroorlog tusschen de Boeren onderling.

„Ik weet eigenlijk nóg niet,” zei Jansen: „waarom wij elkander toen bevochten hebben.”

„Gelukkig is er niet veel bloed gestroomd,” meende Kloppers.

„Dat heeft oom Paul gekeerd,” meende Jansen, en de beide anderen bevestigden het.

Er volgde een pauze; Jan reed op zijn moorkop een klein eind voor de anderen uit.

De leeuwenjager begon op nieuw van het verleden. Hij was heden morgen spraakzaam, buitengewoon spraakzaam, en er lag een weemoedige klank in zijn stem.

Hij scheen er bijzonder vermaak in te scheppen, om de beelden van het verleden een voor een, nog eens voor zijn geest en voor dien van zijn vrienden voorbij te laten gaan.

„Wat is de mensch?” riep hij eindelijk uit. „Hij wordt geboren, worstelt en sterft!”

„Hij begint zijn leven met een kreet,” zei Kloppers: „en hij eindigt het met een snik.”

„En wat daartusschen ligt, is een droom,” zuchtte de leeuwenjager.